1599

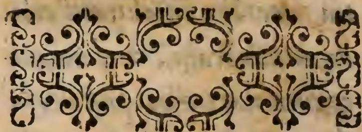
DIRECTORIVM
EXERCITIORVM SPIRITVALIVM

B. P. N. Ignatij.

FLORENTIAE
Apud Philippum Iunctam,
M D I C.

Irectorium exercitiorum ſpiritualium ante aliquot annos typis excuſum eo conſilio ad Prouincias miſſum fuit, vt antequam ſuprema manus operi imponeretur, vſus atque experien-

tia doceret, an aliquid addi, aut detrahi, vel etiam commodius dici posse videretur: atque in hunc finem omnes monuimus, vt si alicui tale quidpiam occurreret per suos superiores ad R. P. N. Generalem Romam mitteret; cum autem quędam à nonnullis obseruata, ac Romam trãsmissa fuissent, ijs omnibus in quinta Congregatione

Generali à Deputatis Patribus ad Directorium recognoſcendum diligenter, atque exacte diſcußis, iterumque à R. P. N. Patribuſque Aßiſtentibus accurate perpenſis, ad hunc tandem modum Directorium accommodari poſſe viſum eſt: ſperamuſque laborem hunc non ſolum probatum iri, ſed etiam ijs qui ſpiritualia exercitia

tradituri sunt valde vtilem fore. Reliquum est, vt hac occasione nostri (vt plenius ad Prouinciales cõmunibus literis scriptum est) in posterum ad exercitia spiritualia frequentanda studiosius incumbant, & alijs etiam maiori cum vtilitate tradere studeant.

Datum

Datum Romæ Calendis Octobr. 1599.

Mandato R.P.N. Generalis.

Iacobus Dominicus, Secretarius.

PROOEMIVM DE DIGNITATE, ET VTILITATE EXERCITIORVM,

&

DE NECESSITATE DIRECTORII.

1 NTER alia instrumenta, quæ Deus pro sua bonitate, ac clementia, Societati nostræ, tum ad propriam, tum ad proximorum salutem, perfectionemq. procurandam largiri dignatus est, non postremum locum habent spiritualia exercitia. Cõst. p. 4. c. 8. §. 5. p. 7. c. 4 §. 8.

2 Hæc enim sunt spiritualia quadã

documenta, quæ vt in huius libri præfatione dicitur, non tam ex libris, quam ex unctione Spiritus sancti, & ex internæ experientia, & vsu, noster in Christo Pater Ignatius composuit. Hæc sunt lumina, quę ei Dominus in ipso primo conuersionis feruore inspirauit, ac deinde in omni progressu eius virtutis, & sanctitatis semper confirmauit.

3 Quemadmodum igitur Dominus Deus ideam totam Societatis nostræ, tum exteriorem, tum etiam quæ ad interiorem virtutum formam pertineret, ei tanquam capiti, & fundatori communicauit, ita etiam, cum oratio, & cõmunicatio cum Deo sit tanti momenti, vt magna ex parte religiosa obseruantia, ac spiritualis profectus ex ea pendeat, plurimum referebat habere hanc methodum, & directionem ad orationem faciendam ab eodem Capite nostro, quam nos quoque omnes sequeremur, & præ oculis semper habere conaremur.

4 *Atque hæc causa est, cur ipse P. N. Ignatius in omni sermone, vt accepimus, & vero praxi ipsa tantopere nostris commendare soleret vsum horum exercitiorũ; ac in Constitutionibus quoque tam crebro eorum mentionem faciat, & præsertim parte 4. c. 8. §. 5. vbi dicitur; omnes operam dare debere, vt in hoc armorum spiritualium genere tractando, quod tantopere conferre cernitur ad Dei obsequium, dexteritatem habeant. Extat etiam eius epistola ad Sacerdotem quendam Mionam nomine, qui Parisiis fuerat eius Cõfessarius, in quo satis manifeste ostendit, quid ille sentiret de his exercitijs. Monet enim eum atque etiam instanter rogat, vt ea faciat diligenter; & si fecerit, promittit ei magnam vtilitatem spiritualem; tum in se ipso, tum ad alios quamplurimos iuuandos; idque verbis valde grauibus, & significantibus.*

5 *Idem vero testimonium dederunt alij, & plurimi, & quidem insignes vi-*

ri, & doctrina, & virtute, & rerum humanarum experientia, ac pręcipue etiã spiritualium peritia, qui cum hæc exercitia re ipsa experti essent, ita ea probarunt, vt illorum vsu maiorem quam sperare ausi essent, suarum animarum fructum se consequutos esse tum verbo, tum scripto libenter prædicarent.

Ex bulla Pauli 3. *6 Sed præ omnibus est auctoritas Sedis Apostolicę, quæ diligenti examine doctorum virorum præmisso hæc exercitia approbauit anno M. D. XLVIII. vt pietate, & sanctitate plena, (hæc enim sunt eius verba) & ad ædificationem spiritualemque fidelium profectũ valde vtilia.*

7 Postremo est etiam ipsa experientia ingentis, ac prope incredibilis vtilitatis, quę ex his exercitijs faciendis subsequi solet. Primum enim plurimi ex nostris, præsertim primis tẽporibus, hoc modo spiritum vocationis acceperunt; vt vere dici possit Societatem nostram hoc maxime medio, & initio coaluisse, & po-

& postea incrementum accepisse Deinde plurimi etiam alij relicto mundo alios religiosos ordines ingressi sunt, multi iam ingressi, egregie reformati sunt, nec singuli tantum, sed sæpe integra Cœnobia. Complures etiam in sæculo ipso cum ita vitijs addicti essent, vt nullo modo neque cohortationibus, neque concionibus auelli possent, hoc vno sese conuerterunt, & ad meliorem vitam constanter ducendam reuocarunt. Denique negari non potest, quin valde magnus fructus in omni hominum genere, & statu, & cõditione effectus sit, & vbi eorum vsus magis viget, ibi etiam multo maior morum reformatio cernitur.

8 *Nec debet aliquis mirari quod tanti effectus consequantur, & quidem nõ admodũ longo tempore; addo etiam, non adeo magno labore. Nam cũ Dei voluntas sit sanctificatio nostra, vt ait Apostolus, & ideo bonitas illa immensa semper parata sit sua dona effundere super creaturam suã sine dubio, si ipsa-*

met non poneret impedimentum, sed potius seipsam disponeret, facile, ac breui magnas a Deo gratias consequeretur. Hoc igitur faciunt hæc exercitia, & sane valde efficaciter, vt animam disponant ad hæc dona accipienda. Primum enim remouent eam ab omni aliarum rerum, ac negotiorum occupatione, & quasi ad solitudinem quandam ducũt, vt & Deus ad eius cor loquatur, & ipsa fatiat quod dicitur in Psalm. Vacate, & videte quoniã ego sum Deus. Deinde vero posito statim ante oculos vltimo hominis fine, nempe ęterna beatitudine ostendunt primum quantum hactenus aberrauerit, & ita peccatorũ dolorem, & odium ingenerant, deinde virrutum pulchritudinem aperiunt & Christi Domini exemplo ad eius imitationem accendunt. Denique etiam modum tradunt totius vitæ ex Dei regula, ac voluntate reformandę, siue status ipse mutandus sit, siue non mutandus, verum in melius corrigendus:

9 Cum

9 Cum ergo horum exercitioru tanta sint utilitates, tantiquè fructus, facile apparet, quam eorum vsus nostris omnibus commendatus esse debeat, si præsertim illud addamus, quod cum humilitate cognoscere possumus, & certe etiã debemus, hoc totum quodcunq; est nempe peculiarem hanc instructionem, ac modum meditandi, & peculiaria hęc documenta tam vtilia, tamque solida esse præclarum quoddam donũ, ac munus a Deo datũ Societati nostræ. Quare cum id Deus nobis donarit, & ideo donarit, vt vteremur, non est dubium quin hoc ipsum excitare omnes debeat, vt auidius vtamur, nec talem thesaurũ absconditum, & quasi defossum inutiliter teneamus.

10 Verum quam vtilis est hic exercitiorum vsus, quem dicimus, tam etiã est necessarium aliquam methodum habere in ijs tradendis: tum quia non omnes eandem peritiam, aut dexteritatem habere possunt, tum quia nõ omnia hox

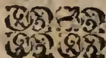
exercitiorum ſpiritualium libro conprehendi potuerant, & ideo ſunt in eo aliqua paulo obſcuriora, quod ad praxim attinet, tum deniq. etiam, vt ſeruetur a noſtris omnibus vniformitas, & non ſuo quiſque ingenio, & placito exercitia interpretetur, ex qua noui, ac varij ſubinde modi introducerentur.

11 *Has igitur ob cauſas Congregatio prima generalis inter alia, quæ neceſſaria iudicauit ad proximos iuuandos, & noſtros operarios dirigendos hoc etiam conſtituit tit. 6. decret. 28. vt conficeretur Directorium tradendorum exercitiorum, eiuſque rei curam Generali* Præpoſito *commendauit.*

12 *In quo cum aliqui Patres diligenter laboraſſent, vel pro ſua deuotione, vel* Superiorum *iuſſu, viſum eſt P. N. Claudio Acquauiuæ, tum hunc eorum laborem, tum etiam quæ nonnulli alij adumbrauerant, quibuſdam antiquioribus* Patribus *in Societate mittere, vt ea viderent, & iudicium de ijs*

ferrent,

ferrent, & praterea si quid occurreret, quod addi posset, id scriptis mandarent. Ex quorum omnium sententijs, ac iudicijs ea qua ad nostrum propositum ac commodatiora visa sunt, in hoc Directoriũ selecta, & suis locis digesta sunt, ad Dei Domini gloriam, & Societatis nostra, proximorumque spiritualem profectum.

Quomodo inducendi ſint homines ad exercitia. Cap. I.

Par. 4. c. 8. lit. E. 1 ICITVR in noſtris Conſtitutionibus cum exercitiorũ ratio redditur, non ſolùm id agi debere, vt alijs ſatisfiat, ſed etiã vt in alijs deſiderium excitetur, vt eiſdem iuuari velint. Ex quo apparet oportere hoc eſſe noſtris propoſitum, vt quotquot poſſunt ad agenda exercitia ſuauiter inducant, quoniam cum charitas, & zelus animarum nos mouere debeat, ad deſiderandam, & procurandam earum ſalutem, & perfectionem, eadem etiã impellere debet ad eam rem, quæ adeò apta, & adeò efficax eſt ad illud vtrunque in eis operandum.

2 Eſt tamen opus prudentia, vt id di-

id discretè, & modestè fiat, nempe tempore, & loco conuenienti, sine molestia, aut offensione, & nominatim cauendo, ne suspicio præbeatur, quòd ad religiosum statum trahere velimus. Hunc autem modum prudentem, & cautum inuitãdi ad exercitia suggeret sua cuique prudẽtia, & Spiritus sancti vnctio, quę vt in alijs, ita in hoc diriget, & iuuabit suos operarios.

3 Pater noster Ignatius ita sentiebat, & monebat optimum modũ esse in confessione non importunè, atque ex abrupto, sed aliqua commoda occasione, vel è re nata, vel dextre accersita: aut etiã extra confessionem, cum cernitur aliquis non adeo contentus statu suo, siue propter aliquem scrupulum intrinsecum, siue propter molestiam extrinsecam, vt si non benè ei succedant negotia, vel si non benè à suis tractetur, vel ob aliã similem causam.

Inter-

Interdum etiam optima est commoditas ex ipsis vitijs, aut lapsibus alicuius, cum prȩsertim aliquo Dei lumine afflatus ea cognoscit, & dolet, & cupit emendationem. Tunc enim sȩpe opportunum est proponere ei hoc quasi remedium eius infirmitatis.

4 Quæcunque vero occasio accipiatur indicandi sunt magni fructus, qui ex his exercitijs consequi solēt, pax, & quies animæ, lumen interius, & cognitio ad bonam gubernationem totius vitȩ quocunque in statu.

5 Iuuat etiam proponere aliqua exempla aliquorum, qui ea fecerint cum fructu, ita vt postea valde contenti fuerint, ipsàque morum mutatione testati sint quātum in eis profecerint, & ad hoc etiam confert indicare consolationes spirituales, & gustus, quos habuerunt, nimirum ne labore deterreantur. Verùm in his exemplis commemorandis abstinē-

dum esset ab ijs, qui religionem ingressi sunt (vel certe hoc postremũ tacendum) & ij potiùs narrandi, qui in melius mutati in sæculo manserunt, quoniam facilè fieri potest, vt quem hortari volumus, idem sibi timeat, & ideò refugiat exercitia.

6 Immò vero hæc ipsa opinio eripienda esset hominibus, vt putent solis religiosis aut ijs, qui religiosi fieri volunt, conuenire exercitia. Nam cum omnes egeãt gratia Dei, non solùm religiosi, sed etiam sæculares propter pericula in quibus assiduè viuunt, ideo ipsi quoque debent ea adiumenta quęrere, ex quibus ad hanc gratiam hauriendam quàm maxime disponantur.

7 Notandum est tamen si loquamur de integris, & plenis exercitijs eam fuisse P. Ignatij sententiam, vt non omnibus passim darentur, sed selectis tantum, & qui habiles ad maiora viderentur. Quod ita esse

apertè videmus ex quadam instru-
ctione, quæ conscripta dicitur ipso
„ dictante, quæ sic habet. Non mihi
„ videtur expedire quenquam horta-
„ ri ad facienda exercitia, nisi has con-
„ ditiones, vel saltem præcipuas ha-
„ beat. Primo vt eiusmodi sit, qui spe-
„ rari possit valde vtilis futurus do-
„ mui Dei, si ad eius obsequium vo-
„ catus fuerit, Secundo si nōdum ha-
„ beat eiusmodi talenta iam acquisi-
„ ta artium, ac scientiarum, quæ hoc
„ prȩseferunt, saltem vt eius ætatis,
„ atque ingenij sit, vt ad ea aliquando
„ peruenire posse videatur, Tertio vt
„ liberum sit ei de se ipso statuere,
„ etiam quoad statū perfectionis am-
„ plectēdum, si Deo placeret eum vo-
„ care: Quarto vt ad spiritualia affe-
„ ctus videatur, habitumque corporis
„ honestum, ac decentē habeat; Quin-
„ to vt non ita alicui rei sit addictus,
„ vt ab ea difficulter videatur posse
„ dimoueri, & ad eam æqualitatem
per-

perduci, quæ requiritur ad hoc negocium animę cum Deo rectè tractandum. Ac quantò magis quiſque dubius eſt de vitę ſuę rationibus, & cupidus ſciendi quid facere debeat de ſua perſona, & denique quanto aptior ad Eccleſiam iuuandam, tantò etiam magis ſimpliciter loquendo, idoneus erit ad exercitia facienda. Qui vero has conditiones non haberent, vel qui matrimonio iuncti fuerint, aut alioquin inhabiles, non debent ijs tradi exercitia omnia, maximè ſi alij aptiores ea peterent, vel noſtri alijs occupationibus diſtinerentur. Poſſent tamen dari eis aliquæ meditationes primæ hebdomadæ, idque ſi fieri poſſit, in ipſis eorum domibus, hortando eos, vt in aliqua remotiori domus parte ſe colligant, vnde non niſi ad miſſam, & Veſperas egrediantur, aut quando ad meditationes accipiendas veniunt, hiſque addi poterunt, ſi ità videa-

„ deatur, aliqua exercitia, vt triplex modus orandi,& similia. Hæc Pater „ Ignatius,quę eadem licet paulò bre „ uiùs habentur etiam in Const. p. 7. „ c.4. lit.F.

Quomodo dispositus esse debeat, qui ad exercitia facienda accedit.
Cap. II.

1 QVi ad exercitia agenda aggreditur primo eniti debet,vt intelligat quanta sit res,quam aggreditur, nempe quæ non solùm ad animam pertineat,sed ita pertineat, vt si modo ea diligenter præstet, quæ debet,iacturus sit fundamenta spiritualis sui profectus,quę deinde tota eius vita vsui futura sint. Ex quo intelligat quantam * alacritatem, & diligentiam,& fortitudinem etiã ad tantum opus,tantumq; negociũ afferre debeat. Itaque statuat ipse secum viriliter agere, & omnia impedimen-

** Annot. 5. ex 10.*

dimenta diuinę gratię reijcere, & omnes animi sui vires intendere, vt huic gratię cooperetur, & se ad eam recipiendam quàm poterit optimè disponat.

2 *Hanc ob causam ab omnibus alijs negocijs domesticis priùs se expediat, vel certè ea alijs interim committat, ac toto tempore omnes sibi amicorum, ac familiarium immò etiam nunciorum, aut litterarũ commercium interdicat. hęc enim mentem implere solent varijs cogitationibus, quæ deinde magnopere distrahunt, & conceptum, si quis est, feruorem restinguunt. Immo verò omnem etiam aliam cogitationem de quauis alia re excludere curet, perinde ac si nullum aliud negociũ in hoc mundo haberet. *Annot. 20

3 Habeat deinde magnam spem in Domini bonitate, & liberalitate, qui cum etiam errantes requirat, & fugientes sequatur, multò magis qui

ad se bono animo accedũt recipiet, & complectetur. Quare confidat in illa infinita clementia, quæ cum piũ illud desiderium dederit, dabit etiã gratiam, ac vires exequendi benè, ac fructuosè, siquidem eius volũtás est sanctificatio nostra.

4 Inter cætera vero ita etiã animo constitutus esse debet, vt libenter & auide exercitia hæc aggrediatur non tam, vt spirituali dulcedine fruatur, quàm vt Dei volũtatem de se intelligat, suumq; affectum à terrenis omnibus auellat, & eũ in suo Creatore collocet. Illud vero maxime necessarium, vt præter hoc desiderium proficiẽdi in spiritu sit etiã bene resignatus in beneplacito Dei, in ijs in quibus adhuc liber est, itáq. animo paratus sit, vt quicquid à Deo cognouerit faciendum esse, omnino exequi decreuerit.

5 Quare non debet quisquã deliberationem aliquam secum afferre, à

re, à qua dimoueri nolit. Deinde non debet etiam modum ac terminum ipse ponere Dei donis, ita vt vsque ad quosdam limites se illuminari, ac iuuari velit, non autem amplius. Nam præterquam quod valde indecens est, vt creatura hoc modo agat cum suo Creatore, valde etiam sibi ipsi nocet, primum quia seipsum priuat illis maioribus donis, quæ Deus fortasse daturus erat; deinde quia illa ipsa illiberalitas, & restrictio, & ingratitudo in Deũ meretur, vt ne ea quidem accipiat, quę vellet accipere. Quare debet potius animi sinum dilatare, vt quàm maximè possit sese cum Deo coniungere, & quàm maximè ab eo ditari, & locupletari thesauris illis cęlestibus desideret. Atque hæc quidem obseruanda sunt ei erga Deũ.

6 Erga eum vero qui daturus est exercitia, ita se gerere debet, vt eum accipiat, vt magistrum, & ducem hu

tus itineris dubij, & periculosi; & ideo etiam si alioqui prudens sit, vel doctus, & in rebus agendis exercitatus, tamen pro hoc tempore nõ cõfidat suæ prudẽtiæ, vel doctrinæ, sed totum sese committat huic suo duci, ac quemadmodum ait Apostolus, Stultus fiat, vt sit sapiens, illudq; Beati Petri monitum exequatur, sicut modo geniti infantes sine dolo lac concupiscite, vt in eo crescatis in salutem. Itaque instructorem suũ ita intueatur, tanquam Dei instrumentum ad hoc sibi missum, vt eum dirigat, & perducat per eam viã, quę ad vitam ducit. Quam ob causam cum omni reuerentia, & alacritate, & confidentia excipere debebit, quę ei proponet.

1. Cor. 3.

1. Pet. 2.

7. Præterea nihil eum celet, nihil dissimulet, sed sincerè totũ cor suũ ei patefaciat, & cãdidè referat quomodo singulæ meditationes successerint, quas in eis, vel extra eas reli-

quo tempore consolationes, desolationes, lumina, vel bona desideria senserit. Denique obediat ei in omnibus perfectè, neque alias meditationes, aut alium ordinem teneat quàm ille præscripserit, idemque in pœnitentijs, & corporis castigationibus; & in summa hoc sibi persuadeat, quò diligentius, & exactius illius ductum sequetur, eo aptiorem fore ad Dei gratiã largius accipiendam, quia illa humilitas, & illa simplicitas valde Deo placet, & cum talibus est eius sermocinatio. Hæc igitur necessaria quidem sũt, vt plenior fructus eliciatur.

8 Sed tamẽ si is, qui tradit exercitia timeret, ne si omnia proponat exercitia facturo, fortasse eum deterrerent, ac retraherent, melius esset, vel aliqua tantum horum proponere ab initio, vel nõ admodum exaggerare, sed si postea cum gustu spirituali eum affici viderit, magisque

capacem ad hæc portãda, tunc cum paulatim excitare ad exercitia peragenda cum omni perfectione.

De quibus monendus sit exercitia ingrediens, & de tempore meditandi. Cap. III.

1 SVnt etiã alia, de quibus monẽdus est qui facit exercitia, sed quia hęc continentur in annotationibus; vel regulis scriptis in libro exercitiorum, non est, quod hic repetantur. Hoc tamen de ijs addendum, debere eum omnem diligentiam ponere in eis obseruãdis quoniam quò diligentior in hoc fuerit, eo citius, & vberius inueniet fructum spiritualem, qui quæritur.

2 Illud etiam in particulari attingi potest, non debere eum legere nisi scripta, quę ei traduntur, nec libros habere in cubiculo, vt occasio legendi pręcidatur, præter Breuiarium,

uiarium, si Sacerdos sit, aut Officiũ Beatæ Virginis, si tamen instructori videbitur, posset in prima hebdoma da legere librum Gersonis de imitatione Christi, in secunda aliquid ex Euangelijs, & Sanctorum vita, vt dicitur in annotationibus post primã meditationem secundæ hebdomadæ. Sed has vitas sanctorum oporteret esse selectas, & valde accommodatas ei, qui facit exercitia, vt si esset vxoratus, oporteret ei tradere vitam alicuius qui sanctè vixisset in sæculo, similiter in religiosis, & in alijs similibus. Quare is labor, & diligentia esse deberet instructoris in idoneis seligendis.

3 Porro in Euangelijs non debet legere nisi illud mysterium, quod eadẽ hora, vel die est meditaturus, vt habetur in primo notab. post quintam contempl. 2. hebdomadæ.

4 Tamen si post factam meditationem tædio affici videretur, ac po

tius tempus perdere, posset etiam, vt dictum est, addi aliquis alius liber, vt prima hebdomada, Dionysius Carthusianus de quatuor nouissimis, Confessiones sancti Augustini, aut similes; hoc aduertendo, vt non solum boni, & vtiles sint, verum etiam apti, & opportuni ad gignendum illum affectum, qui eo tempore in exercitijs quæritur, vt contritionem, vel timorem, vel Dei amorem. Quinetiam monendus est, & docendus vt ipsam lectionem dirigat ad meditationem, nimirum non legendo cursim auiditate sciendi, & videndi noua, sed immorãdo, & perpendendo accuratè ea quæ legit, & intrando in eosdem affectus.

5 Quod de legẽdo dicitur, idem de scribendo dicendum. Nihil enim aliud scribi debet pręter ea quæ pertinent ad orationem, nempe pũcta aliqua quæ Dominus communicauerit in meditatione, vel etiam

extra meditationem, quæ tamẽ breuiſſimè notanda ſunt, non diffusè per modum ſermonis. Hæc autem puncta poſſunt eſſe duplicis generis, vel practica quę pertinent ad agendum, vt ſunt deſideria quædam, aut firmę deliberationes faciendi aliquid, vel quæ pertinent ad cognoſcendum, vt ſunt quædam veritates, aut lumina circa aliquam materiã, vt alicuius virtutis v. g. humilitatis, contemptus mundi, patientiæ &c. vel etiam in aliqua materia meditationis, vt incarnationis, vel paſſionis Domini, & ſimilia eiuſmodi præſertim, quæ ſint quaſi axiomata quędam, & viam aperiant ad bene percipiendas, & meditandas illas materias.

6 Sed illud cauendum ne, vel legendi, vel ſcribendi dulcedine ita ſe quiſpiam diſtineri ſinat, vt tempus eripiatur meditationi, aut etiã præparationi ad meditationem. Semper

per enim aliquantò ante meditationem debet omnia relinquere, & omnino suam cogitationem conuertere ad puncta illius exercitij quod iam instat. Addo etiam, cauendum hoc quoque ne nimis legendo, aut scribẽdo defatigetur animus, & quasi vires eius exhauriantur, oportet enim saluam semper relinqui meditationem, & cętera omnia huic vni seruire.

*Ex 2. hebd. notab. 2 & 3. post exercitia primę diei pag. 95. & ex 3. hebd. post 2. cõtẽpl. notab. 2.

7 Qui exercitia exactè facere volunt, viresque idoneas habent, ijs * quinque horæ meditandi quotidie præscribi solent, prima circa mediã noctem, quod tempus propter quietem, ac profundum silentium valde aptum est meditationi; secunda sub auroram, tertia paulo ante prandiũ, quarta post meridiem, quinta sub Vesperam, & post vniuscuiusque horæ meditationem quadrans etiam ad examen præcedentis meditationis.

8 Cum

8 Cum alijs, qui debilioris sunt valetudinis, vel tam exactum modũ seruare non possunt, dispensari poterit de hora mediæ noctis, ita tamen vt quinque horæ maneant, aut etiam pauciores, si instructor ita expedire iudicauerit. Vt verò plures sint quàm quinque raro continget, vt expediat. Nam cum nimis continuantur hæc exercitia mentis, ita retundi solet, vt obtusior etiam reddatur intellectus, & voluntas minus efficax.

De loco exercitijs idoneo, & de quibusdam particularibus. *Cap. IIII.*

1 LOcus ad facienda exercitia nõ est dubium, quin debeat esse remotus ab hominum concursu, & aspectu etiam maximè familiarium. Ita enim monet Pater N. Ignatius annot. vltima vbi etiam tres eius rei

commemorat. vtilitates. Quare si exercitia suscepturus alibi, tam commodè, & tam fructuose non potest, & Superiori ita videatur, poterit excipi domi nostræ, sed in aliquo cubiculo, quod sit quàm maximè separatum ab alijs cubiculis, & officinis domesticis, vt quàm minime videat, vel audiat quæ à nostris fiunt.

2 Quod vero ad expēsas attinet, cum ille in domum nostram venerit, cōsulatur superior: ad cuius prudentiam pertinebit, ita omnia moderari, vt neque domus nimium grauetur, neque contra occasione domus non grauandæ minuatur numerus eorum, qui exercitia facere possunt, videntur autem communiter nec recusandę si offerantur præsertim à ditioribus, nec si non offerantur requirendæ. Absit vero semper quicquid in eo genere sordidū aut indecorum videri possit.

3 In hoc loco preter instructorē debet

debet etiam esse qui ei inseruiat, & necessaria ad victum deferat. Hunc autem oportet esse fidelem, discretum, taciturnum, quique sua modestia, & humilitatis, ac deuotionis exemplo ædificet. Nihil autem loquetur, nisi de ijs, quæ ad victum, aut cubiculum, & ministerium suũ pertineant, idque paucissimis, omnia semper ad instructorem reijciendo, quem etiam de singulis certiorẽ faciet, nec rem vllam ei deferet, etiã postulatus, nisi illo consulto.

4 Componet lectum, & cubiculum verret opportuno tẽpore, quod fere erit tempore missæ. Cætera etiã quæ opus erit, munda, & apta afferet, præseferendo semper magnam charitatem, & diligentiam: atque inter alia meminerit etiam pro ipso orare quotidie.

5 Aliquando etiam profuit huic ministerio eũ deputare, qui notus, aut familiaris esset exercitãti; idque

iuuat non ſolum ad conſolationem quandam ipſius, ſed etiam ad profe-ctum ſpiritualem, quoniam aliqui interdum confidentius ſe aperiunt amicis huiuſmodi, quam ipſi Inſtru-ctori, ſi eum nunquam antea norãt. Sed hoc totum pendere debet ex iu dicio eius, qui tradit exercitia, vt videat quatenus hic progredi debeat, quid loqui, & quomodo. Debet enim vti eo tamquam inſtrumento ſuo iuxta id quod intelliget conue-nire ad maiorem vtilitatem exerci-tantis.

6 Quod ad victum attinet, quæ-rendum eſt ab eo quid ſibi parari ve lit, idque ei afferendum, quod ille petierit.

7 Præter hunc qui ei miniſtrat, vt plurimum non debet ab alijs viſi-tari. Nam de ſæcularibus quidem nulla eſt dubitatio, niſi aliqua neceſ ſitas vrgeret. Ex noſtris autem ali-quis mitti poſſet, cum vel qui facit

exer-

exercitia, id peteret ab instructore, vel instructor etiam illo non petente ita iudicaret ad eius consolationem vel profectum.

8 Quicumque autem eat, cauere debet, vt nullus nisi vtilis sermo habeatur, ac de rebus spiritualibus, nulla tamen significatione quod eum ad hunc, vel illum vitæ statum impellere velit, præsertim vero ad Societatem. Nam preterquam quod vocatio debet esse libera & à Deo venire, ipsi etiam qui in hac deliberatione versantur, si id intelligant, aut suspicentur, eo magis retrahi solent, & contra, vt experientia sæpe ostendit, eo magis incitari, cum in nostris nullam talem cupiditatem animaduertunt.

Qualis esse, & quid facere debeat qui exercitia tradit. Cap. V.

1 QVod ad illũ attinet, qui exercitia traditurus est, illud pri-

primum á P. N. Ignatio 4. par. ca. 8. §. 5. præcipitur, vt prius ea in se ipso sit expertus, vt rationem eorum reddere possit, & dexteritatem in ijs tradendis habere. Quod vt facilius assequatur (vt ibidem dicitur in declaratione) prius quibusdam tradere deberet, in quibus minor esset iactura, si quid erretur, vt verbi gratia, Iunioribus, aut ijs, qui non ingressuri sunt electionem de vitæ statu. Deinde etiam proderit cōferre suū modum procedēdi cum aliquo magis exercitato, bene adnotando quid magis vel minus conuenire deprehenderit. Itaque hoc primū & præcipuum esse debet, vt sit bene versatus in rebus spiritualibus & nominatim in his exercitijs.

2 Præterea sit prudens, & discretus, parcus, & moderatus, consideratus in sermone. * Sit etiam suauis potius, quam austerus, maxime cum ijs, qui tentationes, vel etiam desolatio-

* Annot. 7. ex 20.

lationes, aut ariditates, & tędia patiuntur, quos consolari, animare, & erigere debet opportunis consilijs, & precibus tum suis, tum aliorum; Expedit etiam vt gratus ei sit, qui facit exercitia, quoniã hoc modo magis ei confidet, seque magis aperiet.

3 Porro in agendo cum ipso meminerit anctoritatem quandã semper retinere, seruata quadam maturitate, & grauitate, eoque etiam magis, quo is qui in exercitijs versatur, maior ipse fuerit. Hoc enim valde expedit ad eius spiritualem profectum, vt locum, & personam Magistri, vt vere est, tueatur. Et si hæc auctoritas temperata esse debet humilitate religiosa, quæ eluceat in omnibus eius dictis, & factis; ita vt ne vestigium quidem vllius vanitatis conspiciatur, sed in hoc Christũ imitari debet, qui cum forma esset omnis modestiæ, tamen, sicut scriptum est, loquebatur tamquam

potestatem habens. Itaque cum omni libertate officium suum exequi debebit, tum docendo, tum monēdo, tum dirigendo, vbi quippiam curuum, aut distortum esse viderit.

4 Caueat cum bonum aliquem effectum viderit in ijs, qui se exercent, quicquam suæ industriæ, aut peritiæ tribuere, cum hi omnes effectus gratię sint à solo Deo, & consilia extrinsecus adhibita pręterquā quod si bona sunt, ab eodem Deo sunt, tantam vim habeant, & tantum operentur, quantum concurrit, & cooperatur Deus. Ex altera tamen parte multum cōfidat in Domino, & ab eo speret certum auxiliū tum sibi, tū ei qui facit exercitia.

5 Illud autem valde obseruandum, vt nihil de suo apponat, sed cum eiusmodi consilia debeant ex diuina inspiratione suscipi, caueat ne indiscreto zelo conetur aliquid ei suadere, sed sinat Deum, de sua

creatu-

creatura disponere iuxta placitũ bonitatis suæ. * Quod vt melius, & facilius in opere præstet, seruet se in animo plane indifferentem, & in nihil aliud eius voluntas feratur, nisi vt sanctissimum Dei beneplacitum in anima illa plene, & perfecte compleatur, & ipse tantum in eo laboret, vt qui se exercet, id inuestigare sciat, & sciat se à demonis deceptionibus expedire, quibus homines retardare solet.

* Annot. 15. ex 20.

6 Curet etiam perspectum habere eum qui facit exercitia nõ tantum quoad statum, & conditionem, si nobilis sit, vel plebeus, doctus vel indoctus &c. Sed etiam quoad peculiares quasdam partes, vt si simplex, vel prudens sit, si prouectus in rebus spiritualibus, an adhuc rudis, ac nouus, si intelligens, & capax; an vero hebetior, & tardior. Nam cum diuersis diuerso modo agendum est, vt rudioribus sunt res explicatius

proponendæ, alijs autẽ breuius &c.

7 Illud autem in primis necessarium vt qui exercitia traditurus est totum librum exercitiorum perlegerit, eumque præ manibus habeat, & præsertim annotationes & regulas. Neque sufficit cursim ea videre, sed omnia accurate, immo singulas pene voces expendere oportet, quoniam quędam sunt in ijs breuissime dicta, quæ magnum pondus habent, & ignorata, aut prætcrita damnum afferunt. Itaque tum antea accurate ea vidisse oportebit, tum vero in dandis exercitijs relegenda erunt accuratius, præsertim quę pertinent ad illud tempus, in quo tum versatur ille qui suscipit.

8 Iuuabit etiam vt singula exercitia, antequam ea tradat, aliquantulum ipse meditetur, si fieri poterit, vt melius imprimat alteri.

De visitando eo qui exercetur.
Cap. VI.

1 COeptis exercitijs sit diligens, in visitando suis temporibus eo qui exercetur. Videtur, autem expedire, vt quotidie semel eum adeat, neque tamen sæpius, nisi aliqua occurreret necessitas, vt aliquando accidit prima hebdomada propter rei nouitatem aut secunda propter difficultatem electionis.

2 Immo cum aliquibus hominibus grauibus, & bene introductis in spiritu, & deuotione, posset etiam aliquando esse vtilius vt aliquis dies omitteretur. De tempore autem eum visitandi, videat ipse quod sit commodius & aptius. Ex natura quidem sua videtur matutinũ, quia tunc animus est magis dispositus ad res percipiendas & penetrandas. Quamquam sub vesperam solet es-

ſe maior neceſsitas, quia tunc interdum magis creſcunt tentationes,& deſolationes.; quia animus eſt minus aptus ad contemplandum, & ideo interdum incidit in moroſitatem quandam, & magis eſt expoſitus tentationibus.

3 Videat etiam inſtructor, an aliquãdo ex peculiari cauſa expediat, vt ſtatim à prandio, vel à cæna ipſe, vel aliquis alius maturus, & diſcretus ab eo deſignandus cum eo qui eſt in exercitijs maneat ad honeſtã recreationem.

De exigenda ratione meditationis.
Cap. VII.

1 IGitur quodcunque tempus elegerit ad eum inuiſendum, cum ad ipſum venerit, interrogabit quomodo ſe habuerit ab ea hora, qua illum poſtremo vidit, & præſertim in meditatione, nimirum quem mo-

dum

dum tenuit in meditando, quos mẽtis discursus, quas voluntatis motiones habuerit, quas consolationes senserit, & in quibus punctis.

2 Si bene procedit, & consolationibus abundat, non valde laudare oportet, ne sibi complaceat, sed primum doceat quomodo solidum fructum ex illis consolationibus elicere debeat. Nam si nihil aliud fiat, abeunte illo suaui sensu, qui fere non diu durare solet, nullus fructus remaneret. Quare instruendus est vt eas consolationes dirigat ad morum emendationem, vitæque totius institutionem, quia vt scriptum est, non auditores legis, sed factores iustificantur. Atque hic etiam monendus est, * vt breuiter in scripto ponat notabiliores consolationes, & lumina, desideria quoque & firmas deliberationes faciendi aliquid quoniam proderunt multum alio tempore, cum ea non habebit. *Annot. 20*

3 Deinde vero præparet illum ad tempus desolationis, & ariditatis, quæ solent frequenter contingere, ne deinde cum contigerit, imparatus sit. Atque hoc tempore cũ res bene succedit, non oportet diu cum ipso remanere, sed sinendum vt creator cum creatura sua, & hæc vicissim cum illo transigat, nisi necessarium videretur ad eum vel dirigendum, vel etiam recreandum si nimis absorptus esset cogitationibus illis.

Annot. 6. ex 20 4 Contra vero si exercitans aridus sit, & desolatus, aut distractus in meditando, percunctari debet, quomodo se gesserit in meditatione, & nominatim quomodo obseruarit additiones, & si in aliqua remissum inuenerit, moneat, & instruat.

5 Aperiat etiam ei viam ad meditationem, attingendo, & quasi indicando aliquos conceptus, quos deinde ipse cogitatione prosequatur.

6 Hor-

6 Hortetur ad patientiam,& longanimitatẽ, ne se obrui sinat tędio, ac propter molestiam, & laborem auertatur ab oratione, quia si fortiter cum spe, ac fiducia perseueret pulsare ad ostium misericordiæ diuinæ, non poterit non aperire iuxta illud, * Si moram fecerit, expecta eum, quia veniet, & non tardabit.

Annot. 13. ex 20.

** Habac. 2.*

7 Moneat etiam optimum remedium consequendi à Deo deuotionem esse, vt humilietur sub potenti manu Dei,& se subijciat,ac resignet eius diuinæ voluntati, sępe enim illa displicentia, & amaritudo non tam venit ex feruore, quam ex tacita quadã superbia qua homo confidit in sua diligentia,vel quia in eo etiam vellet excellere, aut ex amore proprio quia amat consolationem. Quare hoc omnino obseruandum est, vt cum fecerit qnod in se est, cætera permittat diuinæ voluntati, & charitati, & confidat, quod

Annot. 7. ex 20 reg. 8. ad motus animi discernẽdos.

illa

illa ipsa ariditas ideo permittitur à Deo, quia sibi sic expedit. Et hic ipse affectus humilitatis, & subiectionis erga Deum sæpe magis efficax est, vt concedat gratiam bene orandi.

8 In primis autem caueat Instructor, ne vnquam det ei occasionem suspicandi, quod minus bonam opinionem de se habeat, etiam si nõ ita se bene gesserit, sed ostẽdat illi semper se bene sperare, & sua spe etiam illi animum, ac spem addat.

De proponenda meditatione.
Cap. VIII.

1 IN proponendis punctis meditationum * non oportebit ea valde exaggerare aut etiã ita enucleare, vt qui meditatur, ipse nihil noui per se inuenire possit, aut certè ægre. Experientia enim docet magis omnes delectari, & moueri etiã

* *Annot. 2. ex. 20.*

ijs,

ijs, quæ per ſe inueniunt, & ideo ſatis erit quaſi digito indicare venam, quam deinde ſibi quiſque effodiat. Si tamen eſſent aliqui parum capaces, ijs poſsēt paulo magis declarari.

2 Ipſæ autem meditationes dari ſolent in ſcriptis, ne fatigetur memoria exercitantis, quod ſolet impedire deuotionem, cum vires omnes ſint integræ reſeruandæ intellectui, & voluntati.

3 Denique inter alia quæ Inſtructor attendere debet, eſt etiam illud ne qui exercetur caput lædat nimia attentione orādi. Eſt enim magnum huius periculum, tum tempore deſolationis, quo anima magis conniti ſolet, quaſi aduerſo flumine, tum etiam conſolationis cum ſe totam dat propitijs ventis. Quare non ſufficit monere de moderatione ſeruanda; nam cum ij qui exercitia faciunt, vt plurimum ſint rudes, & noui in meditando, non ita

poſſunt

possunt cognoscere, quid sibi nociturum est: sed oportet interrogare quem modum seruent in eleuanda mente in Deum, & in ea retinenda in Deo, & nominatim in compositione loci, ac si appareat eos sibi vim facere, docendi sunt de modo, ac ratione cogitandi suauiter de diuinis, primo quia alioquin durari non potest,& impeditur meditatio, deinde etiã quia solidus fructus consistit in cognitione illarum veritatum, & voluntatis motione; quæ procedunt ex lumine intimo: non autem in hac attentione violenta; aut in coactitijs illis lachrymis,quas merito irridet Cassianus. Postremo quia hoc negotium orationis etiam si nostram quoque cooperationem exigat,maiori tamen ex parte pẽdet à Deo, & est donum Dei: Quare ad hoc potius se anima dispo nere debet per humilitatem, & puritatem, quàm confidere in sua præ-

paratione, & industria.

4 Reliqua quæ in vniuersum mo nendus esset Instructor, ferè continentur in libro Exercitiorum, partim in meditationibus ipsis, partim in annotationibus, partim etiam in regulis illis discernédi spiritus, quæ sunt valde vtiles, & quasi lucem pręferunt in omni hoc itinere spirituali, tum prima hebdomada, tum omnibus sequentibus. Et ideo iterum repetendum quod supra attigimus debere hunc librum admodum familiarem esse instructori, eiusque memoriam renouãdam eo tempore, quo exercitia traduntur, quia quoties eum leget, toties nouum lumen, & intelligentiam hauriet.

5 In quo etiam admonẽdus est, etiam si ex vna parte omnem eius ordinem, ac methodum, & particularia documenta exactè seruare debeat & * quo exactius seruabit, eo magis concurret Dominus, tamen ex

Ex 5. exerci-

tio 1. hebdomadæ extremo. ex altera parte multa permitti eius prudentiæ, pro varietate, vel personarum, quæ faciunt exercitia, vel spirituum, quibus agitantur; vt vel ista exercitia moderari, vel etiam aliqua alia præsenti earum necessitati opportuna præscribere possit, vt aperte dicitur Annotat. 17. & 18. ex primis, & alibi.

De varijs hominum generibus, quibus dari possunt exercitia.
Cap. IX.

1 QVibus exercitia dari possunt in vniuersum in duas classes diuidi posse videntur. Alij enim sunt, qui omnes illas cōditiones habent, quas Cap. primo diximus requiri, vt integra exercitia peragant, & de his nihil hic in particulari dicendum est: ad eos enim pertinent omnia quæ toto hoc Directorio dicentur, maximè si de totius vitę statu de-

tu deliberare velint. Alij igitur sũt, quibus nõ sunt tradenda plena exercitia, vel quia iam in statu sunt, vt matrimonio vincti, & alij quibus ob alias causas nõ expedit dari electionem, vel quia propter negocia publica, alias ve occupationes tempus, aut locum non habent, vt sunt Magistratus, & quidam aliquãdo nobiles, aut patresfamilias, & similes, vel quia non aliam vtilitatem quærunt ex exercitijs, quàm vt generalem Confessionem faciant, & ad reliquam vitam bene dirigendam instruantur; vel quia non admodum capaces sunt, vt sunt rudes, & illiterati, qui tamen iuuandi sunt iuxta eorum captum.

3 Igitur quod attinet ad religiosos (non agimus hic de nostris, quia de his separatim agemus Capite sequenti) si antea nullum mentalis orationis vsum habuerunt, eadem est ratio, quod ad eos instruendos attinet,

tinet, quæ alterius cuiusuis sæcularis, maximè si antea laxiorem, & liberiorem vitam duxissent. Tunc enim diligenter exercendi essent prima hebdomada, vt habeant cognitionem, & contritionem suorũ peccatorum, tum quæ in sæculo, tum quę in religione commisissent, quia hoc est fundamentum ad reformationem, & correctionem totius vitę. Si verò antea etiam dediti fuissent orationi mentali, & deuotioni, tunc prima hebdomada breuius percurri poterit, vt diligentius immorentur in meditatione vitæ Christi.

4 Illud verò in prima hebdomada, & deinceps præcipuè curandum erit, vt in sua vocatione confirmentur, & sibi persuadeant hanc viam sibi cõstitutam esse ad beatitudinem consequendam, vt regulas sui ordinis plurimi faciant, & eas quàm diligentissimè obseruent, & ad suum institutum quàm maximè afficiantur,

tur, vt causas intelligant, quare adhuc minus profecerint, & ad hunc finem meditationes, & examina dirigant, quod ab initio explicandum erit,& deinde semper continuandũ.

5 Denique etiam vt zelum concipiant iuuandi alios siue proximos iuxta suum institutum, siue etiam fratres eiusdem instituti, & exemplo, & opere.

6 Electio status non est eis danda, sed tamen iuuabit tradere regulas, & instructiones eius, vt posint deinde alios iuuare, vel etiam de rebus occurrentibus deliberare eodē modo quo infra dicetur de homini bus Societatis.

7 Quin etiã finitis exercitijs posset eis magno tum cum delectu & spe fructus nec sine facultate prouincialis communicari liber, si ipsi cuperent, & eo bene vsuri viderentur, & denique doceri etiam possent de modo tradendi alijs exercitia.

8 Ceterum sciant nostri vix fructuosius operam poni posse, quam cum religiosis, quoniam non in ipsis tantum fructus ille residet, sed ordinarie manat ad alios, primum quidem ad eorum fratres, qui ipsorum exemplo iuuari possunt, deinde etiã ad seculares quorum animas illi tractant. Et ideo licet omnibus religiosis vtilia semper sunt exercitia, tamen ijs maxime à quibus, vel ratione officij, vel alterius eiusmodi causę vtilitas in alios deriuari potest, vt sunt Magistri Nouitiorum, Superiores, Baccalaurei, Concionatores & alij eiusmodi. Quo fiet sæpe, vt vno reformato alij multi reformentur: idque commodius est quam vt nos ipsi id per nos præstemus, ne videamur velle esse aliarũ religionum reformatores, quod solet esse odiosum.

9 Si sint coniugati, aut patresfamilias, dirigenda erunt exercitia ad

eum

eum finem, vt iuxta diuina pręcepta familiam regant, liberos & seruos instruant, præterea vt redditibus, & facultatibus iuste, ac pie, & sobrie vtantur, & eleemosynas faciant pro viribus suis, neque excedant in sumptibus, aliaque similia de quibus agitur in lib. Exercitiorum, in fine secundæ hebdomadę. Hi autem effectus, quos diximus plerunque solent in anima consequi ex meditationibus ipsis quãquam alterius materię: quoniam cum verè timor, vel amor dei ingeneratus fuerit, facile etiam reliqua vita tota reformatur. * Sed tamen si Instructori videretur propriam aliquam directionem de his dare, vel extra orationem, vel in ipsa oratione per aliquam meditationem, posset etiam hoc fieri, quod idem intelligimus de alijs quoque hominum generibus, de quibus statim dicemus.

Annot. 17. ex 20.

10 Si sint Ecclesiastici, ita erunt

instituendi in exercitijs, vt cognoscant quantam virtutem exigat ille status, eámque acquirere cupiant, & doleant, si non hactenus habuerint. Quare ita dirigendi sunt, vt vitia, & prauos affectus exuere decernant, & contrarijs se virtutibus ornare, quæ Ecclesiastico homini necessaria sunt, vt semper meminerint, se diuino cultui, & Ecclesiæ ministerio dicatos, & consecratos esse, ideoque munus suum implere satagant, vt etiam beneficiorum prouentus rectè dispensare, & in eos vsus, quos oportet, erogare studeant, denique vt etiam zelum Dei habeant, & pro animarum salute iuxta vires, & talentum, & officium, elaborent.

11 Si sint Magnates, aut Magistratum aliquem gerant, ijs quoque debebunt sua præcepta, & documenta tradi, vt iustitiam administrent, vt auaritiam, & superbiam fugiant, vt pauperes subleuent, vt se Dei mi-

nistros

nistros in illo opere esse sentiant, vt semper Dei timorem, atque honorem omnibus rebus proponant, & alia, quæ Instructor sua prudētia per se videre poterit, & ad ea dirigere eum quem instruit.

12 Quòd si eiusmodi homines propter publica negocia, quæ gerunt, vel ob alias honestas causas nō poterunt omnino vacare exercitijs, * oportebit accipere, quod possunt; vt scilicet aliquas saltem horas quotidie meditationi tribuant. Et tunc etiā poterunt manere in domo sua, ita vt Instructor adeat ad ipsos suis temporibus; quod aliquando melius esse posset, quàm vt ipsi domū nostram veniant ad Instructorem; præsertim cum sunt personæ illustriores, quia sic facilius res celatur. *Annot. 19. ex 20.*

13 * Illud tamen longè vtilius si possent in aliquod prædium, aut cœnobium secedere, vt fecit P. N. Ignatius in monte Cassinate. In *Annot. 20.*

ipsis autem exercitijs ita proceden-
dum erit, vt res, ac tempus postula-
bit. Nam si minus temporis spatiũ
quotidie impendant meditationi,
eo magis prorogãda erit prima heb
domada, & confessio generalis, & re
liqua. Si vero plures horas meditan
do insumant, poterunt ista omnia
celerius expediri, vt magis vel mi-
nus accedatur ad consuetam formã
exercitiorum.

14 His autẽ electiones non sunt
dandę, nisi forte deliberare vellent
de officio, vel dignitate aliqua susci
pienda, vel deponenda, aut etiam
de vitę statu ij, quibus integrum est.
Monendi autem sunt, vt saltem ho-
ris illis, quibus meditationi vacant,
ab omnibus aliarum rerum cogita-
tionibus se expediant, quantum fie-
ri potest.

15 Si sint rudes, & illiterati, non
erit multum temporis cum eis in-
sumendum, nec tradenda sunt eis in-

tegra.

tegra exercitia, ſed ſeruādus eſt modus, qui indicatur in annot. 18. ex viginti.

16 Ad hoc autē caput pertinent etiam fœminæ, quarum aliquæ interdum expetunt exercitia, atque ideo cū ijs idem modus ſeruari debet, qui cum rudibus, niſi eſſet aliqua tam bono iudicio, & ita capax rerum ſpiritualium, tantumque ocij domi haberet, vt exacte omnia, aut maiorem partem facere poſsit, tunc enim nihil impediret etiam hęc fieri; ſed illud obſeruari deberet, quod prudentię eſt, vt ipſæ in eccleſiam noſtram veniant ad accipiendas meditationes & ita caute procedatur, ne vlla ſuſpicio, aut ſcandalum ſequatur: quam etiam ob cauſam fortaſſe expediet, vt non dentur meditationes in ſcriptis, ſed voce, ne homines exiſtiment aliquas eſſe epiſtolas. Quod ſi ſcripto vtēdum erit, fiat omnino diſcrete.

De modo tradendi noſtris exercitia, Cap. X.

1 QVod ad noſtros attinet, primū quidem ijs, qui Societatem ingrediuntur, omnino debent dari exercitia omnia integra, & iuxta formam in libro preſcriptam. * Cum enim hoc ſit vnum ex experimentis, quod N. P. Ignatius requirit, requiritur etiam, vt fiant plane, vt iacent. excepta tamen electione idque ſingulas meditationes ſingulis pagellis deſcriptas quotidie afferēdo neque enim liber ipſe dari debet hac prima vice.

* *Examen c. 4. § 10.*

2 Pręterea in progreſſu temporis cum contigerit, vt ſe colligant ad facienda exercitia, debebunt hęc ipſa aliquoties, vt bis, vel ter, facere, ſi non integre, ſaltem ea quæ ſunt primæ hebdomadæ, & aliquot meditationes ex ſequentibus vt de re-

gno

gno Christi, Incarnatione, tentatione domini, institutione sanctissimi Sacramenti, Passione, & illa, quę est de amore excitando, prout opportunum fuerit, & tempus cõcesserit:

3 Quod propterea faciẽdum est. quia cum deinde exercitia alijs daturi sint, omnino oportet, * vt ipsi ea prius bene nota, & perspecta sibi fecerint. Quam etiam ob causam oportet, vt pręter meditationes bene intelligant, ac teneant vsum quarundam regularum, & annotationum v. g. annotationes viginti initio libri exercitiorum positas, examina, additiones decem, in fine primæ hebdomadæ, regulas electionum discretionis spirituum & alia eiusmodi; & ideo legere debebunt librum, & bene intelligere, ac de quo dubitabunt, quærere ab eo, qui eis tradit exercitia.

Const. p. 4. c. 8. § 5.

4 Ceterũ postquã ea, vt dictũ est, aliquãdo fecerint, & repetierint re-

liquo deinde tempore dum nondũ ita exercitati erunt in vsũ meditationum. Et si in quotidianis meditationibus potest quisque pro sua deuotione, vel necessitate ea meditari, quæ Dominus suggesserit, ex Euangelio, Scripturis, vel alia (re tamen pro securiore directione, ac vtilitate maiore cum Præfecto rerum spiritualium, aut cum Superiore communicata) tamen cum agitur de tempore aliquo certo meditationibus, & secessioni tribuendo, quod nos communiter exercitiorũ vocabulo appellamus, quia fere expedit ab aliqua purgatione inchoare, conuenit vt aliqua exercitia purgatiua nõ prætermittant, vt de morte, & de peccatis, presertim reflectendo ad ea, quæ in religione admiserint;

5 Neque tamen expedit dare in scriptis exercitia ista accommodata religioso statui, vt exercitia P. N.

Ignatij integra, vt ſunt, conſeruentur, nulla re addita, vel transformata, ac præterea quia etiam ipſi maiorem ſine dubio guſtum, & motum ſentient ex ijs, quæ ipſimet inuenerint, quàm quæ ab alio ita minute enucleata acceperint. Sed tamen Inſtructor poteſt aliquam inſtructionem, aut lucem dare, & tanquam in via ponere; monendo eum qui exercetur, vt ipſe ſibi applicare conſueſcat, vt v. g. in fundamento, poſtquam cogitauerit finem hominis, actuet hunc finem in eo ſtatu, in quo nunc eſt, vt quoniam iam non poteſt eſſe indifferens ad diuitias, & paupertatem, applicet hanc indifferentiam ad eas materias, quę occurrunt in Societate, & ſic de alijs.

6 Notandum eſt etiam primam hebdomadam debere in noſtris ſi ſemel exacte exercitia fecerint, ordinarie ſatis breui tempore expediri, ita vt etiam interdum minori ſpa-

tio

tio quam tridui, vel etiam aliquandò bidui expediri possit, si ita videatur, vt gradus fiat ad secundam hebdomadam, in qua vt plurimum diutius immorandum est. * Quare hoc potissimum ex Institutoris iudicio pendere debebit, qui si viderit aliquem maiore purgatione indigere, poterit, & debebit eum diutius in ea retinere, ante omnia conando, vt eum inducat ad desiderandam sui ipsius reformationem perfectam.

* An-
not. 4.
ex 10.

7 Materia autem circa quã hæc reformatio versari debet, hęc fere est, passiones non bene domitæ, mali habitus, peruersę inclinationes, vt ad honorem, & æstimationem propriam, vel propriam voluntatem, ad corporis commoditates &c. Tentationes ab extrinseco prouenientes, pręsertim vehementes, & crebræ, deinde etiam ministeria Societatis, vt concionari, audire confessiones, habere scholam, denique

omnes

omnes actiones, quas aliquis componere, & ordinare velit, vt comędere, dormire, ſtudere, agere cum externis, vel cum noſtris, & alia.

8. Quare hoc primũ curari debet in eo, qui facit exercitia, vt quàm maximam ſui ipſius acquirat cognitionem, percurrendo tempus antę actum, & occupationes, vel officia, & in ijs perpendendo tum multitudinem defectuum, ſuorum, tum etiam grauitatem, ratione ſtatus, & obligationis, tum denique etiã conſiderando cauſas, & origines, & radices eorum vitiorum.

9 Ad quam etiam reformationem valde vtile eſt, vt in fine primæ hebdomadę fiat confeſsio generalis de toto tempore religionis, nõ quidem ſemper quoties exercitia repetuntur, ſed cum aliquis peculiariter motus à Deo vellet inſtituere nouam vitam, ſeque perfectius reformare. Hoc enim vſu compertum

est magnopere multis profuisse, & valde iuuisse ad cognitionem sui, & emendationem.

10 Quòd si viderit Instructor eũ qui exercetur, hac ratione iuuandum ad eum finem consequendum, qui intenditur, poterit etiam aliquas meditationes statui cuiusque vel necessitati pręsenti accommodatas addere, vt de beneficio vocationis, de tribus votis, de causis cur vota renouantur, & de ipsa formula votorum nostrorum, de diuinis beneficijs, de periculo tepiditatis, & huiusmodi. Interdũ etiam ex Summario constitutionum præsertim ex præcipuis regulis, quibus religiosa fere perfectio continetur, vt 11. & 17. & similes; & in vniuersum eæ sint materię, quæ ad timorem, & amorem Dei, ad sui ipsius odium, virtutis studium, rerum visibilium contemptum, æternarum desiderium, atque charitatis ardorem augen-

gendum pertinent.

11 Ad faciliorem etiam introductionem eorum, quibus vel non est facultas, vel non vacat per se inuenire, poterit via aperiri ad mysteria vitę, & pasionis Domini, si nonnullę veritates Theologicæ proponantur. v. g. cum de Incarnatione agitur, si causæ eius, & fructus explicentur; aut cum de pasione, si causæ acerbitatis eius: si etiam insinuentur modi eam meditandi, v. g. ad compatiendum, ad imitandum, ad admirationem, & sic de alijs.

12 Postremo qui sunt iam prouectiores in rebus spiritualibus, & meditando magis exercitati, de quibus par. 6. c. 3. §. 1. ijs si interdum ad spiritum colligendum, & feruorem hauriendum se recipiunt, vel ad aliquod opus aggrediendum, vt misionem, aut aliquid eiusmodi, cum nec eadem sit omnium dispositio, nec vna mensura, nō videtur quicquam

præ-

prescribendum circa materiam, sed possunt ea meditari, quę sibi vtilia putauerint ad eum finē consequendum, quem intendunt. Credendum est enim quod ex notitia quā ex exercitijs Patris N. Ignatij antea iam habebant, & ex vnctione spiritus adiuti, inoffenso pede, immo magna cum vtilitate per hanc viam current.

13. Quod attinet ad electionem status, ea non est nostris danda in exercitijs. De electione autem negocij, aut actionis alicuius consultare non est proprium exercitiorum; sed potest fieri etiam extra exercitia omni tempore, & occasione, & ideo in hac etiam diligēter instruendi sunt nostri, vt sciant bene vti regulis eligendi ad indagandam Dei voluntatem, & beneplacitum, vt cum Superiores debent statuere de re aliqua dubia, maxime si non possint cum suis consultare, vt dicitur

16.

16. reg. Prouincialis, & denique in rebus omnibus, quas coram Deo constituere, ac definire oporteat, semper admodum iuuat illa praxis, quę in eligendo pręscribitur, de qua infra prolixius agemus, & inde peti poterunt, quę nostros iuuare possint ad intelligendam Dei voluntatem in omni eiusmodi re, iuxta cuiusque rei qualitatem.

De prima hebdomada in vniuersum. Cap. XI.

1 OMnia hęc exercitia à Patre N. Ignatio in quatuor hebdomadas distributa sunt, quæ quidem hebdomadę non tam numero dierum, quàm materiæ genere distinguuntur, & ideo non necesse est, vt septem, vel octo dierum circulus in singulis consumatur, sed sufficit vt illi affectus, vel fructus inueniantur, qui in vnaquaque exquiruntur. *Annot. 4 ex 20*

2 Prima continet considerationem peccatorum, vt eorum fœditatem cognoscamus, verèque detestemur cũ dolore, & satisfactione conuenienti. Secunda proponit vitam Christi ad excitandum in nobis desiderium, ac studium eam imitandi, quam imitationem, vt melius perficiamus, proponitur etiam modus eligendi vel vitæ statum, qui sit maxime ex voluntate Dei, vel si iam eligi non posit, dantur quędam monita, ad eum in quo quisque sit, reformandum, Tertia continet passionem Christi, qua miseratio, dolor, confusio generatur, & illud imitationis desiderium vna cum Dei amore vehementius inflammatur. Quarta demum est de Resurrectione Christi, eiusque gloriosis apparitionibus, & de beneficijs diuinis, & similibus, quę pertinent ad Dei amorem in nobis excitandum,

3 Igitur in hac prima hebdoma-

da

da proponuntur media, quæ ad animam purgandam per cõtritionem, confessionem pertinent, & ad veram pœnitentiam in nobis gignendam iuuare possunt. Quare huc omnia dirigere debet qui facit exercitia, vt peccati malitiam, suamque abiectionem, & vilitatem agnoscat, eamque ex animo intime sentiat. Quam ob causam expediret, vt hoc tempore si sacerdos sit, ex hoc spiritu humilitatis abstineat à quotidiana celebratione, nisi deuotio, aut profectus spiritualis, aut aliqua obligatio ad id impellat, vt postea generali cõfessione peracta, maiori cum preparatione, fiducia ac reuerentia ad sacrificium altaris redeat.

4 Notandum etiam hanc primã hebdomadam esse fundamentum, ac basim cæterarum, & ideo nunquam prætermitti debere. Vnde etiam si quis alia exercitia huius hebdomadæ, aut etiam omnia in-

tegra fecisset, & denuo ea repetere vellet, tamen hinc incipiendũ esset, quamuis breuius expediri posset.

5 Igitur postquam aliquis in eũ locum venerit, vbi exercitijs vacaturus est, ea ipsa die debet Instructor ad eum adire, & priusquam tradat fundamentum, debet ei explicare aliquas ex annotationibus, nẽpe primam, & quintam, & ex decimaseptima illam admonitionem de animo aperiendo, item ex vigesima id quod dicitur de vtilitate secessus in loco separato. Quod etiam opportunitatem ei dabit, vt eum moneat de ijs, quæ supra cap. 2. diximus eum esse monendum, cum ea tamen dexteritate, quã ibi diximus, nẽpe vt non omnia simul, sed quantum prudentia dictabit.

6 Annotatio autem illa ante fundamentum, quæ incipit, In primis, expediet magis hoc tempore, vt nõ proponatur ita in genere, quando

quis

quis incipit exercitia, ſed in diſcurſu exercitiorum, ſi quid dubium, vel obſcurum occurrat, aut ob aliquam eius qui exercetur diffidentiam, videatur opportunum, tunc ei explicari poterit.

De Fundamento. Cap. XII.

1 PRimus ingreſſus in hanc primam hebdomadam fit per cõſiderationem vltimi finis, quę conſideratio ideo dicitur Fundamẽtum, quia eſt baſis totius ædificij moralis, & ſpiritualis.

2 Poteſt autem diuidi in tres partes, primo in finem propter quem homo creatus eſt. ſecundo in media ad conſequendum hunc finem. tertio in difficultatem eligendi hoc, vel illud medium, cum ignoremus quid magis aptum ſit ad huius finis conſecutionem, omnis autem error in hac parte nõ poſſit eſſe non dam-

nosus,& periculosus. Ex quo nascetur etiam quartum, vt homo ponat se in illa omnimoda indifferentia,& æquilibrio.

3 Hęc autem indifferétia est maximi momenti, & admonendus est qui se exercet quãto altius hoc fundamentum iecerit, tanto firmius futurum ędificium; idque etiam indicauit Pater N. Ignatius annot. decimaquinta,& decimasexta ex viginti.

4 In danda hac meditatione maxime, quia nonnullis cum nondum assueuerint orationi videri potest aridior,addi poterunt aliquę excursiones ad meditandum, vt in eo quod dicitur creatum esse hominem, potest simul cogitari à Deo esse creatum de nihilo,& simul quot,& quãta in creatione habuerit, & præterea quomodo semper ab illo in esse conseruetur.

5 Sed horum consideratio non tam dirigenda est ad gratitudinẽm, vt

vt fit cum confiderantur beneficia Dei, verum ad fcopum huius fundamenti, nempe, quòd illa omnia à Deo data fint, vt perueniremus ad illum vltimum finem. Vnde etiam poteft homo in hac meditatione reflectere cogitationem ad feipfum, quomodo hactenus habuerit fe ad finem, & ad media, quantum aberrauerit, quòd creaturis abufus fit, quæ illi adiumento effe debuerunt, vt iam quafi in generali iaciat fundamenta ad cognofcendam deformitatem vitæ fuę, quod poftea vberius, & magis particulariter faciet in meditatione peccatorum.

6 In meditatione huius fundamenti liber exercitiorum non præfcribit certas horas, vt fit in exercitijs fequentibus, fed vt facili initio inchoemus, vnufquifq; pro viribus, & pro deuotione fua ad id tempus fibi affumat: vel fi opus fit, Inftructor ei præfcribat.

7 Debet autem curare vt cognitio huius veritatis, quę in fundamento tractatur, quam maxime menti infigatur, quoniam vt fundamétum fabricę totam ipsám sustinet, ita hęc veritas influit in omnia exercitia, & pręsertim in ipsam electionem status, quæ tota fere hinc pendet, & ideo quo melius hæc meditatio successerit, eo etiam melius reliqua succedunt.

De duplici examine. Cap. XIII.

1 DVm durat meditatio fundamenti debet Instructor exercitantem aliquoties visitare, & semper ei aliquid noui in scriptis afferre; quia sic videtur quodammodo leuari tædium, & melius etiam percipi quę singula proponuntur.

2. Igitur in primo congressu post datum fundamentum datur examé particulare, in quo tradendo signi-

ficandum est ei, in quouis homine vnum, aut alterum vitium siue peccatum esse solere præcipuum, & quod in eo sit quasi causa, & radix aliorum.

3 Et licet in aliquo plura essent pręcipua, expedire tamen, vt vnum deligatur ad quod extirpandum toti incumbamus, vt eo superato ad aliud, & aliud deinceps peculiarem hunc conatum,& studium transferamus.

4 Huic igitur rei seruit examen particulare, cuius vsus etsi post peracta exercitia esse debet toto vitæ tempore, nunc tamen inchoatur, tum vt aliqua eius peritia acquiratur, tum etiam quia hoc examine vti oportet circa exercitia,& eorum additiones.

5 Est autem multum commendandus huius examinis vsus propter magnam eius vtilitatem, pręsertim ad consequédam animi puritatem,

vt docet Cassianus Colla. 4. & 5. Bernardus sæpe. Itaque in fine exercitiorum cum discedenti dantur præcepta vitę bene instituendæ, hoc in primis inculcandum est. Additiones autem illæ quatuor dictandę ne sint, an verbo tantum explicandæ prudentiæ Instructoris relinquatur.

6 Deinde eadē die, & sequenti datur examen generale, & quotidianum. Non autem datur per modum meditationis, sed instructionis cuiusdam, & vt homo incipiat aperire oculos ad cognoscenda peccata vitæ præteritæ.

7 Quod vero attinet ad examen generale non est dubium, quin alię etiam multæ sint peccatotum species, quæ hic non ponuntur, sed vel hic ea tantum peccata attinguntur, quæ frequentius accidunt, reliqua autem peti possunt ab alijs auctoribus, qui ex professo de hoc agunt, vel hoc examen pro ijs tantum con-

ſcriptum eſt, qui iam paulo magis ſpirituales ſunt, & ab alijs grauioribus peccatis abſtinent, in hęc autē frequentius incidere ſolent. Itaque non fuit mens P. N. Ignatij tam breui tractatione omnia peccata comprehendere, ſed tantum, vt dictum eſt, pios animos admonere de ijs quę frequentiora ſunt.

8 Porro examen quotidianum, quod quinque pūcta complectitur, dicetur prout iacet. Ad illud autem faciendum iuuat illa lux, quam prebet examen generale per illam diſtinctionem peccatorum, quę fiūt, cogitatione, locutione, & opere.

De primo exercitio primæ hebdomadæ. Cap. XIV.

1 Circa ordinem tradendi exercitia ſequendus eſt is, qui ponitur in ipſo libro exercitiorum, nēpe vt prima hora fiat exercitium

trium potentiarum, secundā autem peccatorum: tertia vero & quarta repetitiones vtriusque, si autem addatur etiam quinta hora, fiat de inferno. Sin fiant tantum quatuor horæ, hoc exercitium de inferno differendum erit in diem sequētem; quo eodem die possunt dari etiam alia exercitia de morte, de iudicio, cum suis repetitionibus. Tertio die proponenda erit eadem materia, sed cum aliquibus nouis punctis, vt in materia peccati, proponendo effectus quos facit in animo, aut aliquid eiusmodi, sic enim tollitur tædium, & materiæ profundius penetrantur.

2 Porro primum exercitium illud est, quod appellatur trium potentiarum, non quia in alijs etiam non exercceātur hæ tres potētiæ; sed voluit P. N. Ignatius in hoc quasi aditu, & principio omnium exercitiorum, viam monstrare, quæ in meditando tenenda est, nempe, vt per

memoriam adiuuaretur ratio ad discurrendum, siue ratiocinandum; per discursum autem excitaretur voluntas, & affectus, idque actuare voluit in materia peccati, quæ prima occurrebat ad meditandum.

3 Itaque in hoc primo exercitio sunt sigillatim explicanda exercitia sumenti omnia, quæ in sequentibus exercitijs futura sunt vsui, quis scilicet modus seruandus, vt cum attentione, & sine capitis læsione perseuerari posit, & quomodo se animus colligere, collectumque tenere debeat, & quod licet adhibendus sit intellectus ad cogitandum, maior tamen habẽda est cura affectus, & interioris gustus, quàm vt multi conceptus, quantumuis pulchri, & acuti formentur, & alia eiusmodi.

4 Hic etiam declaranda sunt prẹludia, quorum vsus præscribitur in omnibus exercitijs, & in primis quid sit compositio loci, quæ nihil aliud

aliud est, quam fingere sibi, & quasi videre oculis imaginationis locum illum, in quo res, quam meditamur, gesta est, vt stabulum in quo Christus natus est, aut cœnaculum grande stratum, in quo Apostolorum pedes lauit, aut montem in quo passus est.

5 Hac enim loci compositione valde iuuamur ad attentionem, & motionem animæ, quę hoc modo quasi alligata phantasia rei illi certæ alligatur ipsa quoque quodammodo ne euagetur, aut si quando diuertat, habet ad manum, quo se facile colligat, & reuocet in situm illum suum, in quo se ab initio composuit. Vnde S. Bonauentura in Procemio de Vita Christi. Tu inquit si fructum ex his sumere cupis, ita te præsentem exhibeas ijs, quæ per D. N. Iesum Christum dicta, & facta narrantur, ac si tuis oculis ea videres, & tuis auribus audires toto men-

mentis affectu diligenter, delectabiliter, & morose omnibus alijs curis; & solicitudinibus tuis omissis.

6 Atque hoc quidem locum habet in meditatione rerũ corporearum: nam in rebus incorporeis, vt est peccatum, & similia, alia quædam est instituenda compositio loci, de qua dicitur satis clare in lib. exercitiorum in exercitio trium potentiarum.

7 Denique in hac loci repræsentatione vitandum est diligenter, ne nimis in ea fabricanda immoremur, vel nimiam vim capiti faciamus, quia non consistit in ea fructus præcipuus meditationis, sed est tantum via, & instrumentum ad ipsum fructum. Nec est dubium, quin aliqui maiorem in hac re habeant facilitatem, in quibus videlicet acrior est vis potentiæ imaginatiuę. Alij vero quibus hoc difficilius est, non ita laborare debent, vt caput obtundant,

quo-

quo ipsam meditationẽ impedirẽt.

De alijs exercitijs primæ hebdomadæ. Cap. XV.

1 IN ſecundo exercitio, in primo puncto monendus eſt exercitans, ne deſcendat ad examinanda peccata ſigillatim, vt fieri ſolet, cum qui ſe ad confeſſionem parat. hoc enim poſtea facturus eſt extra meditationem: ſed hoc tempore in genere tantum proponat ſibi ſua peccata, eorumque multitudinem, & magnitudinem, vt concipiat confuſionem, & dolorem. Ad hoc autem confert percurrere loca, negotia, & perſonas, vt hic dicitur.

2 Tertium & quartum exercitiũ conſtat ex repetitione primi & ſecundi. Harum autem repetitionum vſus eſt valde vtilis. ſępe enim fit, vt cum eiuſmodi materiæ primum cogitantur, intellectus paſcatur illa rerum

rum nouitate, ac curiositate quadam, postea vero cum speculationem moderamur, magis aperitur via internis affectibus, in quibus potissimum consistit fructus. Quare in his repetitionibus vitandi sunt longi discursus, sed tantum proponere sibi oportet, & quasi percurrere, quę prius meditati sumus, & in ijs immorandum voluntate, & affectu, & hæc etiam est causa, cur plura hic colloquia sint, quam in prioribus exercitijs.

3 Quod autem dicitur in lib. exerc. in III. exer. primę hebd. repetitionem hanc faciendam de ijs, in quibus antea maiorem consolationem, aut desolationem senserimus, ita intelligendum est, vt præcipue repeti debeant ea, quæ lumē, aut feruorem attulerunt, sed etiam expedit illa puncta repetere, in quibus ariditatem sensimus, quia sæpe contingit, vt deinde in ipsis maio-

rem consolationis copiam sentiamus, Immo etiam bis repeti potest idem si magna sentitur, consolatio, aut alius bonus, & spiritualis affectus, & hoc potissimum in prima hebdomada.

4 Præter quinque hæc exercitia P. N. Ignatij possunt addi alia, vt in fine quinti exercitij dicitur, vt de alijs peccati pœnis, de morte, de iudicio, vel de alijs cruciatibus Inferni, & quidem hæc rarissime omittenda videntur, quia multum habent momenti, vt auocetur animus ab inordinato amore rerum harum visibilium, & in his meditationibus concipit anima timorem sanctũ Domini, vt pariat spiritum salutis.

5 In fine cuiuslibet exercitij semper fieri debet colloquium, vt in libro exercitiorum præscribitur, nec tamen prohibetur, quin iuxta cuiusque deuotionem etiam in principio, & in medio alia colloquia, &

peti-

etitiones fieri possint, immo etiam liquando expedit. Proprius tamen ocus est in fine, cum anima ex meditatione magis eleuatam se sentit. lla enim sunt aptissima colloquia, quæ formantur ex affectu interiori varia, vt ipse affectus varius est.

6 * Interdum enim homo agit cum Deo, vt filius cum patre, interdum vt seruus cum Domino, modo vt amicus cum amico, modo etiam vt reus cum Iudice, aliquādo etiam petens aliquod donum, aliquando gratias agens de beneficijs acceptis, alias accusando se ipsum, alias communicando cum eo familiariter.

* *Ex 1. exercitio primæ hebdomadæ.*

7 In quo notandum quod dicitur in tertia annotatione ex viginti, hæc colloquia, quando fiunt cum Deo, aut cum sanctis requirere maiorem reuerentiam, quam ipsas meditationes, & speculationes. In particulari vero colloquium secūdum ad Christum vt impetret à Patre,

explicandum erit rudioribus, hoc intelligi, non vt est Deus, sed vt homo mediator, & aduocatus, vt interpellet pro nobis.

8 Additiones quæ in libro exercitiorũ ponuntur in fine primæ hebdomadæ, dandæ sunt pridie quam incipiantur exercitia, nempe meditatio, quæ dicitur trium potentiarum, & reliquæ, quia in ijs agitur de multis, quæ adiuuant meditationẽ. Decima tamen additio posset differri in sequentem diem, quia non est adeo necessarium, vt detur illo die. Deinde sequentibus diebus dandæ sunt reliquę additiones, & regulæ de discernendis spiritibus, quæ conueniunt primæ hebdomadæ, & quę conuenire videbuntur exercitanti, quas tamen non erit semper necesse scripto dare, sed id Instructoris iudicio permittitur.

9 Hæ additiones curandum est, vt exacte seruentur, quia ex ipsis val-

de-

de pendet fructus spiritualis exercitiorum, quamquam ex altera parte caueri etiam debet omnis excessus, & habenda est ratio personarũ, & complexionum, vt si qui essent natura melancholici, non debent nimium coarctari, immò potius dilatandus est eis animus, & idem de personis imbecillioris valetudinis, & insuetis ad hos labores, & ideò opus est prudentia, & discretione; experientia enim ostendit quibusdam profuisse quod eis concederetur aliqua laxitas in his regulis seruandis, alijs autem profuit seueritas, & rigor, semper tamen mixtus suauitate.

De Confessione generali. Cap. XVI.

1 Siue qui se exercet versetur in primis quinque exercitijs, siue alia adiungantur, cum iam id satis consecutus videbitur, quod in

hac hebdomada vt finis proponitur, nimirum cognitionem intimā peccatorum, & veram contritionem, & ad id serio conatus, & diuinę gratię cooperatus, tā per exercitia, quàm per additiones iudicabitur, moneri debet, vt se ad generalem confessionem disponat, & nisi instructori nimiū fatigatus videatur, poterit adhuc pergere in meditando per vnā, aut alteram horam aliquid quod ad compūctionem peccatorum faciat, vel si id magis expedire iudicetur, aliquid legendo ad eum finem.

2 Vt autem hoc diligentius, & accuratius faciat, indicandum est ei quantæ sint vtilitates huius confessionis generalis, de quibus vtilitatibus agitur in ipso libro Exercitiorum post examen generale. Quòd si nulla alia esset, hoc certe satis esse deberet, quòd experimur homines plerumque, aut sine examine sufficienti, aut sine debito dolore,

nullo

nullo vel valde infirmo melioris vitæ proposito ad confessionem accedere, ac propterea ad consequendam pacem conscientiæ, & ad tollendos scrupulos, qui si non antea, saltem in puncto mortis animã excruciare, & in periculũ salutis æternæ adducere solent; multum prodest, semel se ab omnibus anteactę vitæ peccatis abluere.

3 Quam etiam ob causam, etsi cauendum est à nimia anxietate in facienda hac confessione, ne semper deinde maneant scrupuli, ac reliquiæ, vt quibusdam contingit, tamẽ ex altera parte studendum & conandum est, vt ita diligenter, atque accurate fiat, vt postea secura esse possit anima, se fecisse quod in se erat; nam sine hoc numquam frui poterit illa pace animi, & tranquillitate conscientiæ, quam diximus. Ideo præter proprium studium, & diligentiam ipsius qui exercitia suscipit iu-

uandus est etiam aliqua via, & methodo, nempe directorio aliquo ad bene confitendum, cuiusmodi iam multa extant bona, & apta, si opus fuerit, & pro cuiusque indigentia.

4 Aliquando etiam, præsertim in signioribus hominibus, proderit dare legendam Summam Nauarri, vbi agit de statibus, vt attente considerent, quę ad suum statum pertinent. Sic enim melius videbunt in quibus defecerint, quæ si nostri per se proponerent, fortasse non tantam ijs fidem haberent, & possent putare eos esse nimios in vrgendis conscientijs.

5 Hanc generalem confessioné, vt plurimum magis expedit non fieri ei, qui tradit exercitia: si tamen qui suscipit ei confiteri mallet pro sua deuotione, vel sacerdotum penuria, aut alię causæ ita exigerent, nihil impediret quin etiam ipsi fieri posset.

De fine primæ hebdomadæ.
Cap. XVII.

1 QVoniam, vt supra dictum est, exercitiorum hebdomadæ non dierum spatio definiuntur, sed ex effectu, qui in eis prætenditur, ideo huius primæ hebdomadæ tempus vel contrahi, vel prorogari poterit, prout citius, vel tardius quisque contritionem, deuotionem, vel meditandi modum assecutus fuerit. Alij enim celerius, alij serius eo perueniunt. Illud tamen notandum, eos homines, qui multum proficiūt in via spiritus, & qui iam ab aliquo tempore Sacramenta frequentant, aut qui multum cupiūt statuere de modo vitę suæ, in quo magis Deo domino seruire possint; non esse diu detinendos in hac prima hebdomada. Immo si fieri possit, quatuor, aut quinque diebus absoluere eam

* Annot. 4. ex 20.

de-

debent. Contra vero faciendum in ijs, qui non ita dispositi sunt. hi enim vt peccata sua defleant, & vt peccati turpitudinem, ac fœditatem agnoscant, debent diutius in his exerceri mutãdo subinde ratione victus somnique, & alia genera pœnitentiæ vt habetur in exercitijs notabili tertio post additiones primæ hebdomadæ.

2 Qui absolutis exercitijs primę hebdomadæ ad reliqua progressurus est, postquam generaliter confessus fuerit, & communionem sumpserit, saltem per vnum diem vacare debet ab illo labore tam intenso meditandi. Interim tamen posset in mente versare parabolam illam filij prodigi, applicando eam ad seipsum, aut aliquid eiusmodi. Porro ad communionem est ita etiam disponendus, vt ad eam accedat cum reuerentia, & fide, & gustu; & ob eam causam danda est ei aliqua meditatio ad hoc apta.

De

De secunda hebdomada, & primo de fine qui in ea prætenditur.
Cap. XVIII.

1 FInis, & scopus, qui exercitijs omnibus primæ hebdomadæ præfixus est, hic præcipue est cognoscere quod errauimus ab ea via, quę nos ducere debebat ad vltimum illum finé, cuius causà creati sumus, & consequenter dolere de tali, & tanto errore, & concipere intensum desiderium redeundi in illam viam, & in ea semper perseuerandi.

2 In hac autem secunda hebdomada finis est, proponere sibi Christum dominum, ac Saluatorem nostrum, vt veram viam, iuxta illud, quod ipse dixit. Ego sum via, veritas, & vita, & Nemo venit ad Patrem nisi per me. Ipse enim est exéplar à Patre hominibus propositú, cuius imitatione emendemus, & cópona- *Ioa. 14.*

ponamus mores nostros corruptos, & dirigamus pedes nostros in viam pacis. Quare cũ Christi vita sit perfectissima, & ipsa idea virtutis, & sanctitatis, sequitur, vt quo vita nostra propius ad eam imitatione accesserit, ipsa quoque perfectior sit, immo & propius accedat ad vltimum finem suum, ideoque eo etiam felicior sit.

3 Propter hanc causam hæc secunda hebdomada respondet viæ illuminatiuę, quia Christus est sol iustitiæ, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, & ad hoc venit, vt illuminaret sedentes in tenebris, & vmbra mortis; & quoniam peccata, & prauę affectiones obtenebrant animam, eamque impediunt, & retrahunt à Christi imitatione, ideo hęc prius eradicanda ex corde erant primis illis exercitijs, & meditationibus.

4 Dispositio quam P. N. Ignatius

sequi-

requirebat in ijs, qui facturi essent exercitia huius hebdomadæ, est, vt ostendant feruorem, ac desiderium progrediendi vlterius ad deliberandum de statu vitæ. Quare qui hoc nollet, vel tepide vellet, etiam si cuperet progredi in meditationibus, melius esset eum differre ad vnum, aut alterum mensem. Hoc enim negocium eiusmodi est, vt nisi cum feruore spiritus suscipiatur, non posſit habere bonum successum. requirit enim magnum, & fortem, & constantem animum, qui ex augmento deuotionis proueniat.

5 Verum est quod si quis esset, à quo nihil magnum sperari posset, quia non esset admodum capax, vel impeditus esset statu matrimonij, posset pro eius captu, aliquid addi de sequentibus hebdomadis, vt dirigatur in statu, in quo est, ad bene viuendum in eo.

6 Ceteros autem melius est re-

lia-

linquere cum fame, vt sciant adhuc sibi restare aliquid quod faciant. Contingit enim sępe vt hac dilatione experientia ipsa apertius eis detegat suas necessitates, & infirmitates; quod facit, vt deinde ardentiores, & magis dispositi redeant.

De primis quatuor exercitijs secundæ hebdomadæ. Cap. XIX.

1 PRimum exercitium in hac secunda hebdomada, est de Regno Christi, quod tamen non computatur inter meditationes, quia prima est de incarnatione Domini. Est igitur quasi fundamentum quoddã, aut procemium totius huius tractatus, & summa, ac compendium vitæ, & operum Christi Domini in eo negotio, quod ei commiserat Pater, de quo Esaias, * Opus illius coram eo; & ipse Dominus. * Opus quod dedisti mihi, vt facerem. Et

* Esa. 62.
* Ioan. 17.

statim

statim addit, quid nam id esset, Clarificaui te super terram, manifestaui nomen tuum hominibus. Vocat autem omnes homines in societatē tanti, & tam gloriosi operis, vnumquemque iuxta suum gradum. Ex quo iam incipit apparere diuersitas graduum in imitatione Christi.

2 Dispositio autem quę requiritur in anima eius, qui facit exercitia, hęc est, vt quantum est ex sua parte tendat in id quod perfectius est, si Dominus dederit gratiam, & vires. Vnde aperte colligitur ex hoc iam loco animam incipere pręparari, & disponi ad electionem status, quæ postea suo loco expressius proponetur. Sic enim mirabili quodam artificio Spiritus sancti hic anima excitatur ad perfectionem, vt deinde hanc eandem perfectionem eliciat, & indaget in omnibus sequentibus meditationibus, Incarnationis, Natiuitatis, & aliarum, & ita per se-

fectionis semina, quę hic sparguntur, per illas deinde meditationes latenter crescant, & promoueantur, donec in tempore electionis suum fructum ferant. Atque hoc bene notandum est Instructori pro sua directione, non quod de hoc monere debeat exercitantem, sed potius sinat res ipsas per se in eius anima operari, vimque suam exercere.

3. Neque hoc tamen impedit, quin hæc meditatio, sicut etiā quæ deinde sequetur de duobus vexillis, tradi posit etiam ijs qui nō sunt facturi electionem, quoniam etiam hi ea iuuari possunt: siquidem in genere tantum agunt de ijs, quæ ad maiorem Dei gloriam ab vnoquoque fieri possunt in Dei obsequio pro cuiusque capacitate.

4 In hac secunda hebdomada notandum est, addi hic vnum prçludium. Nam cum in prima hebdomada, primum prçludium sit constitutio-

utio loci, hic ante constitutionem loci ponitur quędam repræsentatio historiæ, seu mysterij quod meditandum occurrit. Hoc autem non ita intelligendum est, vt tunc immorari debeamus in meditando illo mysterio. Sic enim nihil differret pręludium à meditatione, sed ita est accipiendum, vt in primo illo præludio proponatur historia generatim, & quasi tota in communi, vt sciatur materia, de qua tunc cogitandum est, & anima incipiat in ea actuari, & ad eam eleuari, deinde vero in ipsa meditatione incipiat in singulis eius partibus immorari, easque ponderare, & penetrare. Vt cum quis conijcit oculos in tabulam aliquam pictam, in qua sit varietas rerum pictarum, prius vnico intuitu omnia confuse cernit; & scit quid in ea tabula contineatur; postea vero figit oculos in singulis particularibus rebus, quæ ibi pictæ
 sunt,

ſunt, eaſque ſigillatim melius, & accuratius perpendit.

5 Quod autem attinet ad puncta harum meditationum, ſumenda erunt in fine libelli exercitiorum, vbi myſteria vitę Chriſti ordine poſita ſunt diſtincta fere ſingula tribus punctis, etſi ſimplicioribus, qui ea non legerint, aut legere non poſsint in Euãgelijs, explicatius tradi oportebit addita breui declaratione, vt dicitur ſecunda Annotatione ex viginti. Vnde quod in meditatione Incarnationis, & Natiuitatis etiam dicitur de contemplandis perſonis, & earum verbis, & operibus, intelligi debet, referendo ad illam, quam diximus diſtributionem quę in fine libri ponitur, nempe cogitando hęc in ſingulis punctis, vt occurrunt ordine ſuo, non autem quod neceſſariũ ſit omnes prius perſonas totius myſterij, deinde omnia verba eiuſdem, ac demum opera ſeparatim

meditari ; hoc enim præsertim in quibusdam meditationibus pareret confusionem.

6 Quare hoc tantum voluit P. Ignatius regulam dare in singulis punctis, quo meditantis intentio ferri debeat, primum quidem in ipsas personas, quæ in illo puncto occurrant, tum ad verba, si prius verba, vel ad facta, si prius occurrant facta. Et ita absoluto vno puncto transeatur ad aliud, eundem ordinem in eo seruando.

7 Cæterum etsi hic tantum mentio fit de his tribus, non tamen prohibetur, quin possint etiã addi alia puncta, vt v. g. cogitationes, & affectus personarum interiores, tum etiã virtutes, & præterea modus, & finis mysteriorum, quæ occurrunt, causa item, & effectus, tempus, & reliquæ circunstantiæ, vt fœcundior sit meditatio, & maior eius fructus.

De quinto exercitio secundæ hebdomadæ quod est, applicatio sensuum. Cap. XX.

1 EXercitium quintum, quod est applicatio sensuum, est facile valde, & vtile, imaginando nos videre personas & audire verba, aut strepitum si qui fit, vel tangere, aut osculari, siue loca, siue personas, quod tamen fieri debet cum omni reuerentia & modestia, ac timore. Olfactũ P. N. Ignatius refert ad odorandam fragrantiam animæ ex donis Dei, & gustum ad gustandũ eius dulcedinem, quod vtrunque significat præsentiam quandam rei, vel personarum, quas meditamur cum gustu & amore earum tenero:

2 Quod autem hic dicitur facta meditatione Incarnationis, & Natiuitatis, faciendam deinde separatim hanc applicationem sensuum, intel-

intelligendum est idem deinceps fieri debere in reliquis meditationibus vitæ Christi. Quod non ita accipiendum est, quasi hãc applicationem debeamus habere, seiunctã ab omni materia meditationis, sed vt pręcipuus scopus circa mysterij consideratioñe sit sensuum applicatio.

3 Differt autem applicatio ista sensuum à meditatione, quoniam meditatio est magis intellectualis, & magis versatur in ratiocinatione, & omnino est altior. discurrit enim per causas illorum mysteriorum, & effecta, & in eis inuestigat attributa Dei, vt bonitatem, sapientiam, charitatem, & reliqua. At vero applicatio non discurrit, sed tantum inhæret in illis sensibilibus, vt in aspectu, & auditu, & reliquis eiusmodi, quibus fruitur, & delectatur cũ profectu spirituali.

4 Est autem eius duplex vtilitas, interdum enim cum anima non po-

test profundiora speculari, dum in his immoratur paulatī disponitur, & eleuatur ad illa altiora. Interdum autem contra, anima iam impinguata, & feruens deuotione ex cognitione illorum mysteriorum altiorū, descendens deinde ad hæc sensibilia, in omnibus inuenit pastum, & consolationem, & fructum ex abundantia amoris, qui facit vt minima quæque, ac vel ipsi nutus magnificant, & materiam amoris, & consolationis præbeant.

5 In mysterijs Christi tradendis debet Instructor ea desumere ex ipso libro exercitiorum, in fine, vbi, vt dictum est, descripta sunt cū suis punctis. Quare qui magis versati sunt in meditando, ijs satis erit dictare, vel dare in scriptis puncta, vt ibi habentur, admonendo, vt semper eandem formam teneant, quam prima die. Cum alijs autem minus versatis oportebit ad particularia

ma-

magis descendere, accommodando præludia ad materiam, & introducendo eos, vt sciant sibi proponere personas cum suis circunistantijs, tum earum verba & facta &c.

De meditationum horis, lectione spirituali & eo qui exercetur visitando. Cap. XXI.

1 SI qui se exercet, fatigatus videatur, immo etiam si nō adeo fatigatus sit, tamen vt melius durare posſit, expedit, vt detur illi aliqua relaxatio in horis meditandi, & tunc omitti poterit meditatio, quę fit media nocte, & retineri aliæ quatuor horę. ** Ex notabili vnico in die secūdo 2. hebdomadæ.*

2 Poteſt etiam in hac hebdomada, & ſequentibus poſt abſolutas meditationes reliquo tempore legi aliquis liber, ſed eiuſmodi, qui pietatem potius nutriat, quam intellectum nouitatibus exerceat, vt ſunt

aliqua ex operibus S. Bernardi, vel Gerson de imitatione Christi, vel Granata. * Si vero liber hic contineret aliquem tractatum de Christi mysterijs, non expediret, vt ea legerentur, de quibus postea faciendæ sunt meditationes, sed de quibus iam factæ sunt, vel quæ eo die sunt faciendæ.

** Ex notabili 1. secunda hebdomada post meditationes primæ diei.*

3 Quod attinet ad visitandum eum, qui exercetur, semel saltem esset visitandus in die, excepto tempore electionis, quo tempore solent incidere frequĕtiores desolationes & perplexitates, quę crebriorem visitationem requirunt.

De electione quanti momenti sit, & quis ordo in hac materia seruandus, Cap. XXII.

1 IN omnibus exercitijs nullus est difficilior locus, aut qui maiorem dexteritatem, & discretionē spi-

ritualem requirat, quam electionis, quoniam hoc tempus expositum est diuersis motibus animi, & sæpe etiã erroribus, cum homo non solum à malo vincatur, sed plerunque etiã boni, & recti imagine fallatur.

2 In hac ergo materia illud ante omnia intelligendum videtur, & ante oculos tenendum, quanti referat eligere statum vitę. Nam si homo, vt rationalis, debet omnibus suis actionibus ponere finem congruentem rationi, Christianus autem debet omnia opera sua dirigere ad finem supernaturalem: si hæc ergo in singulis actibus fieri debent, quanto magis in capiendo statu, ex quo scilicet cõsequuntur fere omnia opera vitę nostræ, ita vt, si finis ipsius status sit vitiosus, ea etiam quæ ad finem consequuntur, oporteat esse vitiosa.

3 Deinde vt in corpore animantis plura sunt membra, neque omnia

nia membra ſunt oculus, aut omnia pedes, vt ait S. Paulus, ita in hoc corpore Eccleſię oportet eſſe varios gradus, & ſtatus. Huius autem diuiſionis, & partitionis auctor eſt Spiritus ſanctus, ad quem pertinet ſingulis ſuum locum tribuere. Vnde Apoſtolus eodem loco: diuiſiones gratiarum ſunt, idem autem ſpiritus, & diuiſiones miniſteriorũ ſunt, idem autem dominus, & diuiſiones operationum, idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus. Ex quo conſtat, vt famuli à ſuo domino ſuo quiſque operi, ac muneri deſtinantur, ſic homines à Deo; ac proinde non debere hominem impedire in ſe ipſo id, quod Deus in eo, & de eo agere vult, ſed oportere vt ei fideliter ſeruiat in quacunque re eius maieſtas voluerit.

prima Cor. 12

4 Accedit etiã propria vtilitas, eaque magna, quoniam pertinet ad ſalutem æternam. Nam etſi Deus

ne-

nemini negat auxilium necessarium ad salutem, tamen non est dubium, quin ijs multo abũdantius gratiam suam, & lumen atque opem communicet, qui non se in aliquem vitæ statum ex libito suo intruserunt, sed eum elegerunt, quem præmissa diligenti consideratione putarunt esse iuxta diuinum beneplacitum.

5 Denique si nos in tanta re nostro iudicio, ac placito gubernare velimus, facile in maximos & maxime perniciosos errores incidemus, si vero Dei volũtatem executi fuerimus, ille vt Pater, & creator noster, nihil de nobis statuet, quod nobis vtile, & salutare non sit, immo vero etiam aptum, & accommodatum nobis, quoniam ipse noscit figmentum nostrum.

6 Hęc igitur & alia in hanc sententiam non solum Instructori vtilia erũt, vt in hoc negotio magnum studium adhibeat, sed multo magis

ei, qui facit exercitia, vt videat quo animo aggredi debeat rem adeo necessariam.

7 Igitur, vt in hoc tractando aliquis ordo seruetur primo dicemus quales esse debeant, qui ad electionem admittuntur; secundo quales ij qui eos dirigunt; tertio quę sint res, de quibus est electio: quarto quæ in ea regulæ seruandę. quinto quis sit ordo, & praxis electionis faciendæ.

Quales esse debeant qui ad electionem admittuntur. Cap. XXIII.

1 CIrca primum, apertum est nō omnes esse admittendos ad electionem status. Qui enim iam tenent statum determinatum, vt coniugati, aut religiosi non debent de hoc agere, sed tantum iuuari debent, vt in suo quisque statu ad perfectionem tendat pro mensu-

ra gratiæ, quam ei Dominus Deus concedat. Qui autem adhuc statum non habent, nõ tamen omnibus indifferenter dari debet electio, vt habetur in septima parte Const. c. 4. lit. F. vbi dicitur quod non nisi paucis, ijsque huiusmodi, vt ex eorum profectu non vulgaris ad Dei gloriam fructus speretur. Igitur, qui vel incapaces essent huius perfectionis cuiusmodi sunt leues natura & inconstantes, quos in primis explorare oportebit nec vllo modo admittere ad electionem, aut quos cõstet habere pasiones quasdam indomitas; aut malos habitus, qui videantur incorrigibiles; non essent admittendi, nisi tam certa signa essent peculiaris cuiusdam gratiæ, vt hęc omnia suppleret.

2 Secundo præter naturam, & mores aptos, requiritur etiam, vt ille cui datur electio, eam ipse desideret, & petat. Et hoc omnino necef-

cessarium est, & nullo modo alioquin dari debet, multo autem minus ingeri & obtrudi non cupienti. Nam preterquam quod, qui sic affectus est, omnia quæ ei dicentur, cum suspicione accipiet, & ideo ijs iuuari non poterit, est etiam ea causa, quod in electione facienda multæ & magnæ incidunt difficultates, etiam cum volũtas bona, & feruens est; quare multo erunt maiores, cũ voluntas languet, & ideo nunquam eas superare poterit.

3. Tertio, valde expedit, vt qui ingreditur electionem, studeat esse liber ab omni affectu inordinato, & plane ad omnia indifferens, ad hoc vero vnum inclinatus, vt sanctũ Dei beneplacitum sequatur, quodcunque illud esse cognouerit. Quare si cerneretur eum nimis propendere ad diuitias, minus autem ad paupertatem, non esset bene dispositus, nec sperandus esset bonus exitus in ele-

ctione. Ille enim affectus auersus à via perfectiori, & ad imperfectioré conuersus intellectum traheret ad excogitandas rationes tali affectui consentaneas. Ac cum vt dici solet, quicquid recipitur, recipiatur ad modum recipientis, facile fieret vt existimaret illam esse Dei voluntatem, quæ est ipsius voluntas. Oportet igitur vt perueniat ad tertium gradum humilitatis, qui ponitur in libro exercitiorum, aut saltem ad secundum; cui comparãdo seruiunt meditationes de vexillis, & de tribus classibus & aliæ, de quibus infra dicetur, & ideo esset in ijs meditationibus diutius retinẽdus, vt paulatim disponatur, ad hoc æquilibriũ animi, partim conando propria diligentia, partim id à Deo petendo feruentibus orationibus. Quod si ad hanc resignationem & indifferentiã nõ peruenerit, tota tractatio de modo eligendi relinquenda est, & tunc

si ita

si ita expedire videbitur, procedendum in reliquis exercitijs faciendis, vt si fieri potest, per ea ad maiorem maturitatem perducatur, vel post breue tempus finis eis imponendus.

4 Quarto omnium optima est illa dispositio vt non modo non magis propendeat ad terrena retinendá, sed quoad fieri potest, voluntatem suam semper inflectere conetur ad id quod perfectius est. Nam licet re ipsa non id electurus sit, quia fortasse Deus non eum vocet ad talem statum, tamen nihil ei nocebit, immo plurimum proderit tale desiderium; ac proinde in his exercitijs semper proponitur via perfectior, tamquam magis optanda, & a Deo petenda. In quo valde notanda est sentẽtia quædam P. N. Ignatij, quæ inuenta est in quodam eius scripto, vbi ita ait, debere Instructorem ita disponere eum, qui est in exercitijs, vt omnino resignatus sit, tã ad con-

ſilia ſequenda, quàm ad prçcepta, immo vero quantum in ipſo eſt magis inclinatus ſit ad cõſilia, ſi id maius Dei obſequium fuerit: & addit maiora vtique ſigna requiri ad ſtatuendum quòd ea ſit Dei voluntas, vt quis in eo ſtatu maneat, in quo ſatis ſit ſeruare præcepta, quàm vt viam conſiliorum ingrediatur, quia Dominus tam aperte ad cõſilia exhortatus eſt, at vero in illo ſtatu magna oſtendit eſſe pericula.

5. Vltima eſt ea diſpoſitio, quam idem P. Ignatius eodem loco prçcipit, nempe vt qui facit electionem, colligat ſe totum intra ſe, & toto tempore quo durat hæc deliberatio, claudat ſenſus, claudat animum omnibus alijs rebus, nihilque velit videre, aut audire quod non de ſurſum ſit. Quibus verbis duo indicantur. primum vt anima non ſinat ſe diſtrahi ad alias cogitationes, ſed hoc vnum agat, & huic vni intenta

sit, ceteris omnibus negocijs à se reiectis. Alterum est, * vt in hac deliberatione non admittat rationes, quæ non sint è cælo, ideſt nullas admittat, quę sapiant carnem, & sanguinem, aut aliquid humanum, ac terrenum, quia omnia manare debent ex vno illo principio, quod est desiderium gloriæ Dei, & exequendi eius voluntatem. hic enim est verus ille sumptus ad ędificandam turrim, de qua est in Euangelio, & hoc magnam animę fiduciã affert, quòd Deus non sinet eam decipi, quia cũ eũ in toto corde, & in veritate quęrat. nunquam se Deus ab ea auertet, cuius scilicet tanta est bonitas, & amor in suam creaturam, vt etiã occurrat sæpe nõ quærẽtibus. Quod licet ita sit, & ea sit perfecta electio, ad quam solius Dei amor impellit, tamen si præcipuus quidem esset amor Dei, sed pręter illum aliquid etiam accederet quod eodem inclinaret,

Annot. 16. ex 20.

maret, modo non repugnans Dei legi, ac voluntati, & ex sua natura bonum, vtputa consolatio propria, & quies spiritualis, ratio valetudinis, aut aliquid eiusmodi, non propterea improbanda esset electio. Hæc tamen oporteret semper minus esse præcipua, & minus pręcipue mouere, & hæc ipsa ad Dei amoré referri.

Qualis esse debeat qui dirigit electurum. Cap. XXIV.

1 Circa secundum, officium eius, qui tradit exercitia in hoc particulari negocio, est cooperari motioni diuinę, eamque non præire, sed sequi, & ad hoc disponere animam eius qui facit exercitia, remouendo impedimenta, nempe errores, dolos, affectiones, atque inclinationes inordinatas. Non debet eum mouere vel ad vnam, vel ad aliam partem vt dicitur in 15. an-

not. ex priorib. Etsi enim ex natura sua licitum est, ac meritorium etiam hortari ad perfectiora, tamen vt eiusmodi deliberationes solidius fiant, & sine vlla humana persuasione, multo melius est permittere, vt solus Deus cũ sua Creatura tractet, nec aliquis tertius intercedat: & hoc maxime in exercitijs, vbi se animа ad hoc ipsum disponit. Ratio huius est, quia electio tantæ rei, vt est status vitæ, nõ debet niti persuasione, aut inductione humana, sed sola Dei voluntate, alioqui metuendum esset illud, quod Dominus di-
Matth. xit, Omnis plantatio quam nõ plan
15. tauit Pater meus cælestis eradicabitur. Et cum in eiusmodi via per se ardua, & deinde Dæmonum inuidię exposita sine dubio secuturę sint multæ tentationes, ac difficultates, non potest vllum auxilium, ac subleuatio expectari ab homine qui nos induxit, nisi leuemus oculos no-
stros.

ſtros in cœlum, & dicere poſſimus Dominus ſolus Dux meus fuit, quoniam iuxta Apoſtolum ſperandum* eſt, eum qui dedit velle, daturum etiam perficere, & confirmaturum vſque in finem. *Philip. 2.*

2 Ex quo colligitur* eum qui dirigit in hac electione debere ipſum quoque ſuo modo indifferentem eſſe, vt fideliter peragat opus, quod ei commiſſum, & creditum eſt, idque tantum reſpiciat, & cupiat, vt Dei voluntas, & beneplacitum compleatur, nihil apponens de ſuo ſpiritu proprio. hoc enim eſt immittere falcem in meſſem Dei, & præterea poſſet aliquãdo præbere materiam tentationum exercitanti, quia maneret ſemper aperta dęmoni hæc porta, ſuggerendi quod hominis inſtinctu ad religionem inductus eſſet. Perſuadeat autem ſibi illud tutum fore, ac ſine periculo quod indagauerit iuxta regulas ſanę electionis. Tã- *Annot. 15. ex 20.*

tum diligens sit in subleuando, ac dirigendo quem Dominus eius curæ ac fidei commisit.

3 Vigilet in detegendis fraudibus,& paralogismis Dęmonis, quoniam ex falsis principijs, qualia ille suggeret,sequetur non nisi falsa conclusio.

4. Animaduertat etiã contingere sæpe vt quis ingrediatur in electionem cum optima dispositione,& tamen in ipso articulo eligendi insurgat in ipso aliquis sinister affectus, qui omnia perturbet,& suffocet bonum semen, & ideo cautus sit,& industrius ad hæc omnia tum prouidendda, tum præcauenda.

Quæ sint res de quibus est electio. Cap. XXV.

*Ex introductio-

1 CIrca tertium, illud certum est rem omnem, * quę sub electionem cadat oportere esse bonã, siue

ne ad eligendarum rerum notitiā.

ſiue ſit negocium aliquod particulare, ſiue ſtatus totius vitę.

2 Electio autem ſtatus verſatur circa duo ſit ne manendum in præceptis, an progrediēdum ad cōſilia.

3 Si conſilia ſequenda, nū in Religione, an extra eam. Quanquam enim vix iam extra religionem ſeruari poſſunt, tamen poteſt eſſe talis natura, vt non ſit valde idonea ad communitatem vitæ, & obedientiā, & tamen poſsit ſeruare paupertatē & caſtitatem.

4 Tertio ſi in Religione, reſtat etiam in particulari quis ordo eligendus, quia alios vocat Dominus ad maiorem ſolitudinem, alios ad iuuandos proximos, & ipſa naturalis complexio vel corporis, vel etiā animę alia alij inſtituto aptior eſt.

5 Quarto electa peculiari religione, deliberatur etiam de tempore, & de modo id exequendi.

6. In eligenda hac autem vel illa

religione, cauendum est, primo ne eligatur aliqua iam corrupta, vel in qua non vigeat obseruantia. secundo inter illas ipsas in quibus viget obseruantia, præferenda est ea, cuius institutum sit perfectius, in quo dijudicãdo est optima doctrina sancti Thomæ 2. 2, quæst. 188. art. 6. & habenda est maxime ratio personæ, non solum iuxta vires & propensionem, sed etiam iuxta dotes, & talenta, quæ habet propter maius Dei obsequium.

7 In tempore autem exequendi diuinam vocationem est interdum peculiaris difficultas, quoniam in his, quæ repugnant sensui, solet humana infirmitas procrastinari quãtum potest, & causas morarum innectere, seque ipsam decipere, quærendo rationes differendi. Quare optimum est, hanc ipsam difficultatem profligare in exercitijs, & cõgitare quod ait sanctus Ambrosius,

Nescit tarda molimina Spiritus sãcti gratia. Imitanda est etiam promptitudo Apostolorũ relictis statim retibus, & patre: valetque illa ratio, Si aliquando, cur non modo? & si non modo, fortasse nunquam. Nunc enim recens est Dei motio, & eius auxilium, postea vero facile fieri potest, & fit quotidie, vt refrigescat hic spiritus, & sic multo difficilius erit resistere pugnæ carnis, & diaboli. Et hæc de electione consiliorũ.

8 Si quis vero eligat seruare pręcepta, restat adhuc consultandum, in quo statu, aut in qua ratione viuendi ea seruet, quę singula discutienda sunt, vt eo melius; & cum maiori luce vita instituatur.

9 Denique in alijs particularibus negocijs, vt in suscipienda aliqua re, vel non suscipienda, vtendũ est his ijsdem regulis, sumendo scilicet eam partem ipsarum quæ sufficit pro qualitate rei. Modus autem,

tem, seu regula etiam in his omnibus particularibus actionibus, est omnia metiri ex Dei honore, nullo habito respectu ad proprias commoditates, maxime temporales, vt intentio semper in Deum recta sit, nec inflectatur ob aliquid terrenũ.

De tempore triplici ad electionem recte faciendam. Cap. XXVI.

1 CIrca quartum declarãda sunt tantum tria tempora electionis faciendæ, quę habentur in libro Exercitiorum. nam his bene cognitis, nihil ferè aliud desiderari posse videtur. Tempora autem dicuntur quia cum tales anima motiones sentit, quales ibi describuntur tunc aptum est tempus & opportunum electioni. Ac de primo quidem tempore pauca sunt dicenda, cum scilicet adeo clare constat de Dei voluntate, vt ne dubitari quidem de ea possit.

posſit, pro cuius exemplo ponitur, vocatio Matthęi, & Pauli. Et quamuis iam non contingant eiuſmodi vocationes ita miraculoſæ, tamen & legimus, & videmus quaſdam, quæ quodammodo ad eas videntur accedere tanta claritate, & ſatisfactione ſpiritus, tamque certa illuſtratione diuinæ voluntatis, vt ne in has quidem videatur cadere poſſe dubitatio. Sed hęc vocatio nimis extraordinaria eſt, nec cadit ſub regulam: & ideo nec à Deo petenda; aut expectanda eſt; & ob hanc etiam cauſam, cum tam raro accidit, nõ multum eſt in huius primi tẽporis cõſideratione inſiſtedum, & obiter dũtaxat declarandum ei qui facit exercitia.

2 Secundum igitur tempus eſt magis ordinarium cum ſcilicet animus inſpirationibus & motionibus internis agitur ijſque tam efficacibus vt ſine vllo intellectus diſcurſu,

aut

aut fere nullo, voluntas feratur ad Dei seruitutem, & ad perfectioné.

3 Tertium tempus est cum intellectus ratiocinando & ponderando rationes pro vna & altera parte veritatem clarius aspicit & veluti lumen voluntati pręfert vt voluntas id demũ eligat quod omnibus perpensis melius fuerit iudicatum.

Comparatio secundi temporis faciendæ electionis cum tertio. Cap. XXVII

1 ITaque etiamsi hę duę potentię animæ ita coniũctæ sint, vt vna sine altera in eligendo operari non possit, est tamen hæc differentia, quòd in primo & secundo tempore voluntas pręcedit, intellectus vero sequitur, & ab ea trahitur sine vllo suo discursu, aut cunctatione, in tertio autem præcedit intellectus ipse, tamque multas rationes voluntati proponit, vt eam extimulet, & impellat

pellat in eam partem, quam iudicat meliorem. Et quidem hoc supposito, quod motio illa sit immediate à Deo, sine dubio excellentior via est, & altior cũ voluntas diuinitus illustrata præcedit ac trahit intellectũ quia etiam Aristoteles, vt refert S. Tho. ita ait illis qui mouentur secundum instinctum diuinum, non expedire consiliari secundum rationem humanam, quia mouentur à meliori principio, quam sit humana ratio. Sed posterior via nempe per ratiocinationem, & discursum, est securior, & tutior.

2 Pro notitia autem primi & secundi temporis quando scilicet vt dictum est anima afflatu diuino permouetur declarãdum est exercenti se quid sit consolatio, & quid desolatio de qua vtraque agitur in tertia, & quarta regula discernendi spiritus.

3 Hæc autem consolatio non est

hã-

habitus, sed veluti spiritualis passio data supernaturaliter, cuius natura est, vt dum præsens est, facile exerceantur actus virtutis, immo cum delectatione & gustu, & cum inflammatione affectus. contra vero facit, vt opera carnis desipiant, & insuauia videantur. Eius partes, vel modi varij sunt; vt pax, & quies quędam interior, gaudium spirituale, lumen, & clarior cognitio rerum diuinarum, lachrymę, mentis eleuatio in Deum, spes in Deo fixa, sensus rerum eternarum, conuersio ad cœlestia, calor sancti amoris, & si qui sunt similes alij effectus, vel affectus, qui sunt omnes à spiritu bono.

4 Desolatio contra est tristitia, perturbatio animi, spes in rebus, vel personis humanis, amor rerum inferiorum, ariditas, depressio, & euagatio mentis in res huius mundi, quæ sunt omnia à spiritu malo.

5 Hoc igitur posito ad cognoscen-

scendum vtra ex duabus partibus, de quibus consultatur, magis placeat Deo, debet homo in seipso notare, & animaduertere, quando sentit consolationem, ad quam partem eum inclinet consolatio, & tranquillitas animę, & contra desolatio cum eam sentit, ad quam partem eum magis inclinet. Et cum his temporibus contrarijs videat se moueri ad contrarios effectus, debet pro certo habere, nasci id ex principijs cõtrarijs. Proprium enim est spiritus mali, inuadere animam tempore desolationis, eamque obruere pusillanimitate, & tristitia, & torpore; contra vero proprium est boni spiritus, afferre animę lætitiam, & tempore lętitiæ cum ea tractare, & in eam influere. Vterque enim dat ex eo quod habet, & quo abundat, vt constat ex regulis discretionis spirituũ pręsertim quæ huic secundæ hebdomadæ conueniunt, quæ valde opor-

portunæ sunt hoc tempore & sine illis ferè ambulabitur in tenebris.

6 Est etiam altera quędam praxis huius rei, quam ponit P.N. Ignatius illa similitudine eius qui præsentat Principi suo genus aliquod cibi, vt exploret quàm ei arrideat. Sic anima cum profunda humilitate, & feruenti amore, ac desiderio gratificandi Deo, offerat ei diuersis temporibus modo vnam, modo alteram rem, obseruans quę nam ex illis a Deo magis accipiatur, & admittatur, dicens semper, Domine quid me vis facere? Quod non solũ ore, aut leuiori mentis affectu, sed toto corde, & multis cordibus, si tot haberet, ei dicendum, & sentiendũ est.

7 Porrò inter alia indicia diuinę voluntatis vocantis ad statum perfectiorem, illud est optimum, si anima sentit sibi promitti tantum pecunię spiritualis, quantum necesse sit ad ædificandã hanc turrim Euangelicæ

gelicæ perfectionis, ideſt ſi ſentit labores huius vitę, qui alijs ita graues videntur, & ipſimet antea ita videri ſolebant, nunc leuiores, & faciliores reddi, ſic, vt voluntaria paupertas, vel abnegatio propriæ voluntatis, vel caſtitatis obſeruantia, & reliquarum virtutum exercitatio, iam non adeo grauis ei videatur, vt de ſe ipſo ſcribit S. Auguſt. in libris Confeſſ. Secundum eſt indicium ſi hæ cogitationes pergũt ſemper mouere ad bonum. Satanas enim licet ab initio diſſimulet, in progreſſu tamen non poteſt diu ſe celare, quin incipiat depromere ſuum venenũ.

8 Denique de eiuſmodi ſignis boni, vel mali ſpiritus optime, & valde dilucide agitur in regulis diſcretionis ſpirituum poſterioribus lib. Exercitiorum, agit etiam Gerſon in libro de probatione ſpirituum, & Bonauẽtura de proceſſu relig. c. 18.

9 Atque hęc hactenus de primo

& secundo tempore electionis, in quo si ita constet de diuina voluntate, vt anima planè confirmetur, & stabiliatur, nec desideret maiorem certitudinem, potest hic conquiescere, sin vero non sufficiat, poterit progredi ad tertium tempus.

De modo priore & posteriore bonæ electionis faciendæ. Cap. XXVIII.

1 TErtium tẽpus in libello exercitiorum duobus modis distinguitur qui vocatur modus prior & modus posterior bonę electionis; prior sex punctis, posterior quatuor regulis continetur. Si ergo in priori non fiat electio, veniendum est ad posteriorem, qui est vltimus modus, qui in hac materia tradi posit.

2 Pro his autem duobus modis, bene eligendi sicut etiam omni tẽpore, quo durat electio, requiritur tran-

tranquillitas animę, quoniam tempore turbationis non est locus electionis, cum scriptum sit Eccles. 2. Ne festines in tempore obductionis, quare qui hanc tranquillitatem in se non sentiret, satius esset vt progrediatur in meditationibus donec tempestas deferueat, & redeat serenitas, quoniam dum turbida est aqua, nihil in ea perspici potest.

3 Supposita ergo hac tranquillitate, proponenda sunt ex vna parte commoda, ex altera parte incommoda prouenientia ex ea re, de qua agitur, & singula bene æstimanda, & examinanda, vt videatur quę nam præponderent.

4 Tantum illud obseruandum, & actuandum hic, quod supra attigimus, nempe has rationes, quę ad deliberationem adhibentur, debere omnes proficisci ex illo principio diuini obsequij, nec admittendos esse in hac cõsultatione respectus hu-

manus, aut terrenas cogitationes.

5 Notandum est etiam quod hi duo modi quibus tertium tempus distinguitur non solum tunc adhibendi sunt, cum in secundo tempore nihil conclusum est, sed etiam si facta sit electio confert ad eam magis confirmandam, & stabiliendam. Si enim anima certa esset, quod illa motio secundi temporis esset a Deo, sine dubio nihil ei esset amplius requirendum, sed quia Angelus satanę transfigurat se aliquando in Angelum lucis, ideo hæc generalis regula esse debet, valde periculosum esse, cum homo vult se gubernare tantum per motus voluntatis, & sensus quosdam interiores, non adhibendo considerationem debitam. Et ideo probatio & examen fieri debet per lumen, quia, vt dicit Apostolus, omne quod manifestatur lumen est. Hoc autem lumen post lumen fidei est etiam ipsa humana

secunda cor. 11.

Ephes 5.

mana

mana ratio adiuta tamen, & illuminata lumine fidei, quæ ipsa quoque à Deo est, & non potest vnum repugnare alteri, quia necessarium est vt verum vero consonum sit.

6 Itaque hoc etiam signum est spiritus mali, quando refugit hoc examen, * quia amat tenebras, & non vult venire ad lucem, * vt non arguantur opera eius. Hanc igitur ob causam hic modus eligendi securior est, quia ratio fide illuminata, & Ecclesiæ catholicę doctrina instructa suo officio fungitur, & cum totas vires suas, & quicquid potest exponat in inquirenda Dei voluntate, fideliter facit quod in ipsa est.

* Ex reg. 13. ad motus animæ discernẽdos.

* Ioan. 13.

7 Si vero ad has rationes adiungatur, etiam experientia quam quis habeat suæ infirmitatis, vt manifeste sentiat salutem suam in sæculo exponi magno discrimini, non est dubium, quin securius etiã res procedat.

8 Quòd si prætcrea rationes istæ confirmentur per aliqua signa secũdi temporis quæ superius diximus, nempe pacis, consolationis, aut gustus, tum vero anima maiorem etiã satisfactionem, & claritatẽ accipit.

9 Quęret aliquis quid faciendũ sit, si forte contingat, vt secundo tẽpore in aliquam rem inclinemur, tertio vero tempore in alteram ei contrariam, vel dissimilem. Respondemus esse diligenter rem examinandam per regulas discernendi spiritus, & per rectam rationem, & æstimandum pondus rerũ mouẽtium vtroque modo. Quòd si constaret clare quòd ratio astipulatur electioni tertij temporis, securius est eam sequi, quia non est certum an motio illa secundi temporis sit a Deo, & tunc maxime cũ ratio aliud suadet. Contra vero si rationes, quę tertio tempore mouent, essent debiles, motiones autem secundi tem-

poris

poris bene examinatæ iuxta regulas videntur esse a Deo, & recta ratio eis non repugnat, tota electio secundi temporis est præferenda. licet enim prius clare non constaret per eam de Dei voluntate, tamen rebus melius agitatis, & discussis, accedente rationis testimonio potest fieri vt constet.

De praxi & ordine electionis. Cap. XXIX.

1 RESTAT nunc vltimum, nempe tota praxis, & ordo proponendi electionem & manuducendi eum, qui facit exercitia. In primis igitur hoc valde notãdum est, quod etiam supra indicamus, iam tum ab initio huius secũdæ hebdomadæ incipere disponi animam per meditationem illam de Regno Christi, quę mẽtem erigit a terrenis, & fluxis ad Saluatoris imitationem desideran-

dam, quæ quidem dispositio alenda est sēper deinceps in eo qui se exercet, excitando eum, & dirigendo ad id quod perfectius est per reliquas meditationes, vt Natiuitatis, Circuncisionis, & alias, in quibus ita instruendus est, vt concipiat desiderium assimilandi se filio Dei, & præterea quam maximam posit erga eum gratitudinem, qui tantā nobis dedit, & tanta pro nobis fecit. In hac autem cōtemplatione de regno Christi existimandum non est verba illa attestans coram infinita bonitate tua &c. uoti vim habere cum annotatione decima quarta ex viginti sit peculiaris admonitio ne quis vacans exercitijs voto se facile obstringat.

2 Deinde quarto, vel quinto die inchoantur meditationes electionis per illud exercitium pueri Iesu, cū remansit in templo, in quo vt dicitur * in libro exercitiorum, cœpit

*pralu-

dare

dare exemplum huius Euangelicę perfectionis, quando patre putatiuo, & naturali matre relictis voluit occupari in ijs quæ æterni patris essent.

dio circa electionē statuum.

3 Igitur ad disponendam animã electioni faciendæ, post hanc meditationem datur primo exercitium duorum vexillorum, deinde eodem die meditatio de tribus hominum clasibus, quę ad hoc tẽdit, vt iuxta eas qui in exercitijs est se examinet, & cognoscat affectum suũ erga res mundanas, & si in prima, vel secunda classe se deprehenderit, conetur sibi vim facere, vt se transferat in tertiam.

4 Ad maiorem autem intelligẽtiam harum trium clasium, notandũ est hoc in omnibus supponi, modum illum, quo pecunia illa acquisita est, nõ esse illicitum, ita vt obliget ad restitutionem. Nam alioquin non posset homo indifferens esse ad

se ad eam retinendam, vel relinquendam; quod tamen dicitur in tertia classe.

5 Est ergo hic modus, vt quando v. g. aliquis ex nimio studio lucri, vel ex aliquo alio affectu humano, & vitioso negociatur. Secundo notandum primam, & secundā classem ita inter se differre, quod vtraque habet quidem voluntaté quandam infirmam, & remissam exuendi affectum ad rem illam, sed prima classis nulla vnquā adhibet media, nec cogitat de medijs, secunda vero aliquid amplius facit, quia adhibet quidem aliqua media, sed quæ ipsi placent, nō autem iuxta Dei voluntatem, ac beneplacitum, & ideo videtur sibi parata omnia alia facere, præter illud, vt priuetur re illa quā amat. tertia porro ad hoc etiā parata est, si Deo ita placeat, idque tantum inquirit an placeat.

6 Et sic patet totam hanc meditatio-

tationem eo tédere vt oſtendat animę quam turpe, & peruerſum ſit, ſi non ſolum exuere nolit inordinatas cupiditates, ſed ſi velit quidem eas exuere, ſed eo modo velit, quo ipſi libeat, & ſe non reſignat in manibus Dei. Ex quo apparet illam eſſe voluntatem admodum debilem, quia vere vult, & non vult.

7. Vnde quia res hæc tanti momenti eſt, præſertim ad diſponendã animam electioni iam vicinæ, poſſet etiam qui exercitia ſumit ad maiorem claritatem, prętet hanc ſimilitudinem trium mercatorum effingere ſibi alias ſimilitudines, eiuſdẽ tenoris, vt v. g. ſi eſſent tres ægroti, qui ſanari quidem omnes cupiunt, ſed primus nolit adhibere medicinas vllas propter earum amaritudinem, nec abſciſsionem propter dolorem; ſecundus velit quidem adhibere, ſed quas ipſe probet, ac iudicet, non eas quę aptæ ſunt eius mor-

bo,

bo, vt v. g. si nollet abstinere à vino, aut similibus. tertius denique se totum medico permittat, vt & dictam imperet, & vrat, & secet ipsa etiam membra si opus sit.

8 Porro simul cum his duabus meditationibus, quas diximus, nempe de duobus vexillis, & de tribus classibus, vel si ita melius videatur sequenti die, post meditationem de transitu Christi à Nazareth, & de eius baptismo proponũtur electionẽ facturo tres gradus humilitatis, vt quemadmodum dicitur in libro Exercitiorum, toto die eos animo verset: simul tamen vnum, vel duo mysteria vitæ Christi eodem die sicut in reliquis diebus meditanda sunt. Nam hi tres gradus non dantur pro certa hora alicuius meditationis, cum non contineant nisi vnũ punctum præcipuum, scilicet desiderium attingendi tertium illũ gradum humilitatis, quod toto die mẽ-

te reuoluendum est extra meditationem; inimo etiam in meditatione opportuno tempore, adhibito triplici illo colloquio de vexillis vt ibid. dicitur.

De ipsa electione iuxta rationem secundi temporis. Cap. XXX.

1 HIs peractis accedendum iam propius est ad electionem, & in primis declarandum præludiũ electionum, quod fere coincidit cũ fundamento posito ante exercitia, & ideo, qui bene illud meditatus fuerit, nullam in hoc habebit difficultatem.

2 Interim Instructor exploret voluntatem exercentis se, an habeat indifferentiam de cuius necessitate supra locuti sumus, & si magis propendere ad imperfectiorem statum animaduerterit, explicet ei illud notabile, quod est in exercitijs post

tres classes, vt scilicet qui sentit affectum repugnãtem paupertati reali, petat à Deo, vt ipsum potius inclinet in illam partem. Cuius ratio est, quia virga incurua flectenda est in cõtrariam partem, vt deinde manens in medio, fiat recta: quod præsertim locum habet in hac materia, cum illa pars sit securior, & hoc nihil impediat vel Dei voluntatem, vel libertatem nostram. Hoc ergo supposito pergendum est in meditationibus mysteriorũ Christi, quæ sunt in libro Exercitiorum, & simul vacandum electioni, ad quam dirigendam, danda sunt tria illa tempora recte eligendi voce vel scripto, vt magis videbitur Instructori.

3 Electio autem ita peragenda est, non vt electurus meditetur tria illa tempora toto tempore meditationis, sed post peractam vnamquãque meditationẽ, vel in aliqua eius parte, * cũ animus iam quietus est, tunc

* *Ex*

tunc tempus proprium est agendi, & ratiocinandi circa rem propositam. Et ideo diligenter curandum est, vt meditationes, quemadmodum diximus, de Christi vita diligenter fiant suo tempore. Nam si quis omissis suis meditationibus vellet se totũ dare cogitationi de electione status, non bene faceret, idque ei dãnum afferret, quia per meditationes anima corroboratur, & illuminatur, & eleuatur à terrenis, vnde fit aptior ad Dei voluntatem & cognoscendam, & amplectendã, & ad superanda omnia impedimenta, & contra si cessaret à meditando, obscurior fieret, & infirmior.

3. tempore bonæ electionis.

4 Quare, vt dictum est, dandum est suum tempus meditationi diuinarum rerũ, quæ pro varietate mysteriorum occurrunt, & suum deinde tempus electioni; ne si anima tota occupetur in hoc negocio, hæc vna cogitatio exsugat, & ex-

hau-

hauriat quodammodo ſuccum & florem deuotionis, & ita reddatur languidior.

5 Quoſi ſi adhuc magis in particulari quęratur quomodo hoc faciendum ſit, dicendum, quòd ſi in ſecundo tempore eligendi verſetur, debet qui deliberat ſine vlla ſua ratiocinatione, aut diſcurſu adhibito, dum facit meditationem, aut colloquia, & in ſumma dum conſtitutus eſt ante Deum, proponere oculis mentis ſuæ viam conſiliorum, & obſeruare an ſentiat in anima ſua motus aliquos conſolationis, aut deſolationis. Deinde proponere ſibi viam mandatorum; & hoc idem circa eam obſeruare.

6 Nec eſt ad hoc neceſſaria particularis meditatio, vt paulo antę dictum eſt, ſed ſufficit hoc facere dum verſatur in meditationibus, & orationibus conſuetis. Et hoc idem faciat extra tẽpus meditationis proponen-

ponendo hoc modo dicto, & obseruando motus prædictos; nihil discurrendo per se, sed tantum audiendo vocem Domini, & se ad eam audiẽdam, & ad motum illum accipiendum disponendo quantum poterit; maxime renouando sæpe resignationem, & desiderium cognoscendi diuinum beneplacitum, & hoc semper curando, vt cesset omnis propria voluntas, aut inclinatio.

7 Cum autẽ venerit Instructor, exigat ab eo rationem huiusmodi motionum, & si boni vel mali spiritus signa deprehendat, vtatur regulis de discernendis spiritibus, sed ijs præcipue, quę secundæ hebdomadæ conueniunt, & declaret ei quantum satis esse iudicabit ad ipsum dirigẽdum, vel erigendum si opus fuerit. Et si bene procedere hac via videbit alia meditatione proposita hortetur, vt eandem viã teneat circa electionem propositam, vt experiatur

an durent eædem motiones,an aliæ contrariæ ſuccedant. quod ſi cōtrariæ occurrerint, conetur diſcernere per prędictas regulas, quæ ſint bonę, quę malę.

De electione iuxta priorem & posteriorem modum. Cap. XXXI.

1 SI hoc ſecundo tēpore non cōficitur electio, quia qui exercetur nullam notatu dignam motionem in ſe ſentit, vel ſentit in vtrā que partem, adhibendi ſunt modi tertij temporis, prior, & poſterior, qui ei declarandi erunt, vt cū priori modo aliquid conſtituerit, idem deinde expendat poſteriori, & ſi idē reſultet ex vtroque,id bonum ſignū eſt bonę electionis.

2 Hoc autem tertio tempore poterit dari vna tantum meditatio ex ijs, quæ ſecunda hebdomada proponūtur cum ſua repetitione, vt reliquum

aliquum tempus impédatur electioni, idque videtur innui in libro Exercitiorum per exemplum contéplationis baptiſmi, quę ponitur quinta die. Quanquam cum hoc non præcipiatur, credi poteſt, quod permittitur Inſtructori, vt vnam vel duas in die det meditationes, vt viderit exercitanti magis profuturum, pro difficultate quam ſentiat, & prout indigeat tempore ad faciendã hanc diſcuſſionem.

3 Monendus etiam erit, vt notet ſcripto rationes, quæ ſe offerunt pro vtraque parte, idque ſeorſim. Nam rationes omnes cuiuſque partis ſimul collectæ magis veritatem oſtẽdunt, & maiorẽ vim habent ad mouendum. Has vero cum Inſtructore cõferre debebit, vt ab eo melius dirigi poſsit.

4 Porro illud etiam cauendum Inſtructori, ne in hoc negocio per ſe tam difficili, & laborioſo nimis

obruat exercitantem, nec semper eū stimulet, & fatiget, quin potius sinendus est aliquando respirare, ne semper affligatur, aut absorbeatur tristitia, aut tædio, & desperatione abijciat se ipsum, quod tunc maxime metuēdum est, cum præter propriam infirmitatem, & repugnantiā carnis, accedunt etiam dæmonum impugnationes. difficile est enim releuare eiusmodi cor, cum semel conciderit.

5 Immo vero etiam si quis cerneretur minus promptè respondere diuinæ voluntati, nec se vincere, vt deberet, sustinendus tamen patienter esset, & expectandum, vt paulatim, & quasi pedetentim superet obices illi oppositos; & in hoc etiā imitandus mos diuinę bonitatis, cui cooperamur, quę omnia suauiter disponit, & longanimiter expectat animæ moras in veniendo ad eum.

6 Denique hoc etiam aduertendum,

dum, quicquid eliget secundo, vel tertio tẽpore; ne votum vllum emittat, vt dicitur annot. decimaquarta, & præsertim in secundo tempore. Sepe enim in illo calore, vel consolatione fiunt vota, quæ deinde displicent, & hoc præsertim seruandũ cum ijs, qui natura sunt feruenti, & pręcipiti, vel parum stabili. Sed tamen si electio facta esset maturo cõsilio, vt cum magna claritate, & indicijs haud obscuris diuinæ vocationis, pręsertim si ętas, aut natura hominis non esset suspecta, & hic suam electionem voto firmare cuperet, vt se melius muniret contra oppugnationes carnis, & mundi, & Satanę, non potest Instructor, nec debet eius deuotionẽ impedire, sicut nec ad id vlla ratione impellere.

De oratione post factam electionem. Cap. XXXII.

1 VLtimum est in hac electione id quod in libello exercitiorum ponitur in vltimo puncto, vt homo post cõclusam electionem ad orationem se conferat. Quo tempore si senserit mentem suam confirmari in electione iam facta, sentiendo in se motiones aliquas, vel illustrationes desuper immissas, ita vt Deus approbare videatur quod factum est, & promittere vires ad exequendum, id est optimum indicium, & haberi debet tãquam sigillum totius electionis.

2 Si vero motiones, vel affectus, vel illustrationes intellectus eiusmodi essent, quæ infirmarent electionem factam, & examinatæ iuxta regulas suprapositas, viderentur à malo spiritu, vel saltem essent dubiæ, non est mutanda electio.

3 Si autem clare appareret esse à bono spiritu, signum est discursum

non.

non fuisse bonum, & electionem denuo faciendam.

4 Quod si in hac oratione nihil in vtramuis partem notabile accideret, nec in affectu, nec in intellectu, & voluntas eligentis in suo proposito perseuerat; non est electio in dubium reuocanda, sed ita putandum est voluisse Deum per discursum rationis voluntatem suam inueniri.

Quid agendum instructori cum sentit eum qui electionem facit hallucinari. Cap. XXXIII.

1 CAEterum illud quoque interdum contingere solet, vt exercitia sumēs hallucinetur in electione facienda, & licet Deus illum vocet ad vitam perfectiorem, ipse tamen vel propter dæmonis deceptionem, vel propter propriam infirmitatem imperfectiorem eligat,

idque à Spiritu sãcto esse putet, nec ab eo dimoueri possit.

2 Tunc igitur prudentiæ est, vt Instructor non multum reluctetur, quod frustra faceret, sed neque ex altera parte confirmet electionem factam, ac potius ostendat sibi non valde satisfecisse, sed sperare quod progressu temporis Dominus ei clarius indicabit voluntatem suam, & sic eum relinquat aliquantum dubium, & incertum de tali electione, deinde etiam instruat quomodo disponere se debeat, ne aditum claudat diuinæ luci.

3 Sępe enim experientia monstrauit quosdam, qui in ipso conflictu exercitiorum succubuerant, deinde extra exercitia commodius veritatem agnouisse, idque ex ijsdem principijs, quæ hauserant in ipsis exercitijs, siue quia dæmon acrius oppugnat in illo articulo electionis, siue quod natura ipsa præsertim in

ijs qui timidiores sunt, & pusillanimes, vt in illa quasi agonia quodammodo opprimitur, & suffocatur, ita cum deinde quodammodo respirat, est melius disposita ad ratiocinandum, & percipiendum lumen Dei; siue denique, quia experientia deinde cognouerunt se non eam vitam posse in sæculo tenere, quam fortasse in exercitijs vel ipsi sibi finxerant, vel eis dęmon persuaserat.

De ijs qui iam statum habent.
Cap. XXXIV.

1 POst tractationem de electione ponitur à nostro Patre methodus quędam de emendatione, seu reformatione vitæ: quæ doctrina maximi momēti est pro ijs, qui iam sunt in statu immutabili, vel saltem quos Deus non vocat ad mutationem status. Per hanc enim reformationem tolluntur multi abusus,

qui etiam si non sint peccata, saltem sunt origo multorum malorum.

2 Hac vero doctrina id agitur, vt multi qui iam vxorem, & familiam habẽt, licet in sæculo maneant, suo tamen modo perfectionem sectentur, ad quam nos quoque inuitare, & perducere eos debemus ex vocatione nostra; itaque passim iubent Constitutiones nostrę. Nec est dubium quin si proximos iuuare conaremur, ac dirigere ad hãc formulam, quę hic expressa est, valde insignis fructus sequeretur. Itaque hoc omnibus operarijs Societatis valde commendatum esse deberet.

3 Cum his igitur hunc modum tenere oportet, vt pręter exercitia ordinaria de mysterijs vitę Christi, dentur etiam illa de duobus vexillis, & tribus hominum clasſibus, immo etiam præludium electionum. Hęc enim licet non adeo necessaria sint, vt ijs qui de toto vitæ statu de-

libera-

liberaturi sunt, non potest tamen dubitari, quin valde sint vtilia; vt animentur ad eam perfectionẽ, cuius ipsorum saltem status, ac conditio est capax.

4 Cæterum secundus modus eligendi non valde ad hoc negocium pertinet, sed potius tertius modus, eiusque membrum vtrumque. Res autem instituenda ita est, vt singula puncta discutiantur v: g: de familia, vel de expensis, & post deliberationem factam de vno puncto, transeatur ad aliud, in singulis autem maius vel minus tempus insumatur, vt fuerit negocij grauitas, vel difficultas. Aliquando enim vna hora, aut etiam plures in vno puncto insumẽdæ erunt, aliquando autem plura puncta in vna hora concludentur.

De tertia hebdomada.
Cap. XXXV.

1 In

1 IN tertia hebdomada ſtabilitur, & confirmatur electio vitę melioris iam facta, & voluntas ſeruiendi Deo, propoſito tanto, & tali exẽplo, nempe paſsione Domini, & Saluatoris noſtri: In ea enim omnes eius virtutes multo inſignius, atque excellẽtius elucent, & efficacius nos inuitant ad ſui imitationẽ. Itaque magnus hic theſaurus reconditus eſt, vnde videmus ſanctos omnes in hac potiſsimum parte ſe exercuiſſe, vt apparet ex libris, quos ſcriptos reliquerunt. Et ideo in hoc etiam oportet meditantem diligenter inſtrui, quoniam hic eſſe deberet ordinarius animę cibus.

2 Ordo & diſcurſus harum meditationum eſt idem, qui in præterita hebdomada, nẽpe intuendo perſonas, dicta & opera. Debet tamen ijs præſertim qui nõ adeo ſunt exercitati aperiri via in hac materia per

illa puncta, quæ communiter tradi solent, quis patiatur, quid patiatur, a quibus, & propter quos.

3 In cōpositione loci debet qui meditatur ita se constituere, quasi præsens esset mysterio illi dum ageretur, & quidem ac si gestum esset propter se solum iuxta formam illam Apostoli, Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. Itaque debet anima ita se respicere, quasi ipsa causa fuerit tātorum dolorum, & ignominiarū, quas Dei filius perpessus est, deinde videre, quidquid bonorum spiritualiū, quidquid gratiæ, & quòd ab æternis malis liberata sit, quòd æterna bona se consecuturam speret, hęc omnia ex Christi meritis sibi prouenisse, Immo etiā considerare Christum dum illa pateretur, habuisse ante oculos & nos, & nostra peccata in particulari omnia, & pro ijs orasse, eorūque remissionem, & gratiā nobis impetrasse.

4 Quam-

4 Quamquam autem affectus cō passionis est valde bonus, debetque & peti cum instantia & desiderari cū humilitate, & excipi cum gratia, debent tamen simul etiam curari alij affectus, qui sunt vtiliores ad profectum nostrum spiritualem.

5 Primus autem est, quanta res sit offendere Deum, quando ad satisfaciendum ei diuina sapientia dignum putauit adhibere ipsum filij sui sanguinem, & vitam, ex quo etiā nascitur summum odium peccati, quod præsertim ab illa iustitia tam seueris pœnis vindicetur, quia si hoc in viridi, quid in arido?

6 Secundo cognoscenda, & veneranda est bonitas, & sapientia Dei infinita, quę tam aptum medium inuenit, vt hominum corda amore suo liquefacta ad se attraheret iuxta Apostolum, Commendat Deus charitatem suam in nobis quoniam cum inimici essemus &c.

7 Ter-

7 Tertio hic etiam confirmatur spes nostra, quia vt ait S. August. qui dedit quod plus est, nēpe vnigeniti sui sanguinem, dabit & gloriā æternam, quæ minus est sine dubio; Et ideò hic Christi sanguis tenēdus est, vt arrha, & pignus tum diuini amoris, tum futurę beatitudinis.

8 Quarto & omnium maxime, inflammatur amor in Deum consideratione tantæ bonitatis, & tanti beneficij nobis dati, & dati tali modo.

9 Quinto sic etiam animantur omnes ad perfectam imitationem, vt ait S. Petrus, * Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. Turpe enim esset, & intolerabile, cū ille vt nos pro nostra ipsorum salute doceret, non dedignatus sit tam humilia perpeti, si nos quorum salus agitur recusemus. 1. Pet. 2.

10 Denique potest etiam & debet

bet concipi magnus Zelus animarum, quas videlicet Deus tanti æstimauit, & tanto affectu amauit, & tā magno pretio emit.

11 Iuuat etiam habere in promptu hac hebdomada aliquas sententias sacrę scripturę ad Domini passionem pertinentes ex psalmis, vel ex prophetis, & maxime ex Isaia, vel etiam ex Euangelijs, aut ex epistolis Pauli; quæ vel magnitudinē dolorū, ac cruciatuum Christi Domini indicent, uel eius bonitatem, aut effectus mirabiles in hominum reparatione, quæ extra meditationem ualde proderunt ad cor excitādum, & etiam ad tollendam nescio quam satietatem; quę subrepere solet ex continuatione earundem rerum. Hæc autē loca scripturę poterit Instructor colligere, vel ab alio iam collecta suppeditare. sunt enim multa, & passim occurrunt.

12 Cetera, quæ ad hanc hebdomadam

madam pertinent, scripta sunt in libro exercitiorum clare, & distincto in meditationibus, & additionibus. In particulari autem quę in fine huius hebdomadæ traduntur de regulis ad victum temperandum, non est quòd scripta dentur; sed verbo tantum explicentur, tum ob alias caussas, tum quia non omnibus eodem modo proponendę sunt, sed adhibita discretione pro cuiusque cōplexione, & viribus tam corporis, quàm animi.

13 Notandum etiam quòd hę regulæ non solum proponi debēt hac hebdomada, sed antea etiam aliquo opportuno tempore saltem, si tamē prius factum non est, hic declarentur. Fortasse enim in hunc locum dilatæ sunt, ne prioribus hebdomadis nimis oneraretur is qui in exercitijs versatur tot documentis extra ipsas meditationes. In hac autem hebdomada multo pauciora sunt

eiusmodi documenta, & sic magis vacabit Instructori ea explicare. Expedit enim vt semper aliquid noui afferat, cum illum cui tradit exercitia inuisit,

De quarta hebdomada.
Cap. XXXVI.

1 QVarta hebdomada videtur respondere vię vnitiuæ: tota enim exercetur in amore Dei, & desiderio æternitatis, cuius tanquam exéplar proponitur resurrectio Christi, eaque gaudia, quæ etiam in hoc mundo eam consecuta sunt. Possent etiam hic addi aliquæ meditationes de gloria Paradisi, & de futura iustorum felicitate, cuius pignus accepimus in hoc mysterio resurrectionis Christi, quia iuxta Apostolum, Deus nos etiam conresuscitauit, & consedere fecit cũ illo. Quare eo magis excitari debemus ad cõtem-

temnenda terrena, & cæleſtia appetenda iuxta illud eiuſdem , Si conſurrexiſtis cum Chriſto, quæ ſurſum ſunt quærite, quæ ſurſum ſunt ſapite , &c.

2 Exercitium de amore Dei eſt valde aptum ad amorem noſtrum in Deum excitandum, & continet quattuor puncta fœcundiſsima , & quę magnam materiam ſuppeditāt ad meditandum . Poteſt autē duobus modis fieri , primo ijſdem diebus cum alijs myſterijs reſurrectionis , ita vt ſecundo die poſtquā cœpta ſint myſteria reſurrectionis incipiatur etiā hæc meditatio de amando Deo, eique quotidie vna,aut altera hora tribuatur diſtincta a meditatione illorum myſteriorum. Alter modus eſt, vt abſoluantur prius omnia illa myſteria, & deinde integer dies , aut duo dies huic vni meditationi aſſignentur.

3 Eſt autem bene notandum , &

declarandum hanc meditationem aggredicti, quod in eo dicitur, amorem magis pendere ex operibus, quam ex verbis, & consistere in mutua quadam facultatum, & omnium rerum communicatione. Per hoc enim intelligere debet non sufficere sibi teneriorem quendam affectũ, quem in se sentiat, neque eo cõtentum esse debere. Verum est enim quod ait S. Gregorius, Probatio amoris, exhibitio est operis, & amor vbi est, magna operatur, & vbi operari renuit, amor non est. Nec aliud occurrit circa hanc quartam hebdomadam.

De tribus Modis orandi.
Cap. XXXVII.

Post exercitia adduntur aliqua documenta aptissima & valde vtilia profectui spirituali. Primo autem loco ponuntur tres modi orandi,

di, non vt omnes qui iam exercitia peregerint in eis exerceantur, nam hoc non necessarium est, sed ponuntur ad complementum doctrinæ, & propter rudiores, & minus capaces, qui scilicet non ita possunt habere perpetuos discursus in oratione, vt diutius hæreant in vna materia. Vnde in const. part. 7. cap. 4. l. F. dicitur exercitia plena non nisi paucis, primam hebdomadam cum his tribus modis orandi, pluribus communicari posse.

2 Primus ergo modus est discurrendo circa præcepta Dei aut Ecclesię, & circa septem peccata capitalia, & tres potẽtias animæ, & quinque sensus, & hoc non tam speculatiue, quàm practice. v. g. cogitando in pręceptis quomodo male ea seruauerit, & proponendo in posterum melius seruare, & sic de reliquis.

3 Si vero hæ materiæ paulo altius eleuãdæ essent & exercitans capacior

pacior esset, hic modus pręscribi posset. In præceptis consideretur primo præceptũ ipsum in se, quàm sit bonum, & iustum, & sanctum. Secundo quam vtilis eius obseruantia: tertio quomodo antea obseruatum sit, & si bene sit obseruatum, agendo gratias Deo, sin contra, dolendo, & petendo veniam. quarto proponendo in posterum perfectã, & exactam obseruantiam, & petendo ad hoc gratiam per colloquium. Quo finito si non expleta sit hora, transeatur ad aliud præceptum eodem ordine.

4 In peccatis primo videndo singula, quam mala sint, & quam iuste prohibita. Secundo quantum noceant si non fugiantur. Tertio quomodo adhuc fugerit, vel in posterum decreuerit fugere.

5 In potentijs, & sensibus cogitari potest primo quàm nobiles, & quàm nobis vtiles sint singulę, vt

v.g. in-

v.g. intellectus,& deinceps aliæ. Secundo ad quem finem datę. Tertio quomodo ijs vsus sit Christus, vel Beatissima Virgo. Quarto quomodo nos vsi simus, & dolendo quòd male &c. Et idem de alijs potentijs, & sensibus sigillatim, & inter alia etiam de facultate loquendi, de virtute motiua, & similibus.

6 Est tamen aduertendum, dum cogitamus, quomodo vsi simus his potentijs, vel in meditandis pręceptis, quam male ea seruauerimus, & maxime in meditandis peccatis, non ita debere institui meditationē, quasi examinare velimus conscientiam, vt fit, cum nos præparamus ad confessionem, vel etiam velimus de industria elicere contritionem. Hoc enim pertinet ad primam hebdomadam. Sed hic principalis intentio est cogitare ipsas materias, ex occasione autem fit reflexio ad nos ipsos, & ideo in generali tantum de-

bet fieri hæc reflexio, non multū descendendo ad particularia peccata.

7 Hoc orandi genus dicitur P. Franciſcus Xauerius commendare ſolitus omnibus animabus quas tractabat, ita vt etiam pœnitentiæ loco iniungere ſoleret, vt mane, & veſpere aliquod tēpus huic impēderent.

8 Quamuis autem in libro exercitiorum dicatur tanto ſpatio eſſe immorandum, quo oratio dominica ter recitari poſſit, tamen ſi quis in aliquo guſtum inueniret, vel vtilitatem aliquam ſpiritualem, deberet ibi hęrere diutius, etiam ſi non poſſet abſoluere omnia pręcepta: iuxta id quod dicitur in quarta addit. ad finem primę hebdomadę.

9 In ſecundo modo orandi notandum eſt, cum vna vox non facit ſenſum, plures debere coniungi, vt Qui es in cælis, aut Sāctificetur nomen tuum. Aliæ ſunt voces, quæ ſolæ præbent materiam meditationis,

vt Pater, vel Noster.

10 Quod autem hic dicitur de his orationibus, idem intelligendũ est de aliquibus scripturæ locis, ac præsertim psalmis, e quibus aliqui eligi possunt, vel psalmi toti, vel eorum versiculi, qui vberrime pascunt & intellectum, & affectum.

11 Notandum est etiam, cũ qui facit exercitia bene procedit in hoc orandi modo, ita vt cum satis tenere videatur, non esse necessarium, vt multum in eo procedat, quia sufficit, vt didicerit modum, quo deinde in posterum vti sciat. Quod idẽ intelligendum est de primo modo, nisi quod cum ille habeat aliquanto maiorem varietatem vtile erit vt faciat vnum exercitium circa præcepta, aliud circa peccata, aliud circa potentias animæ, aliud circa sensus &c.

12 Tertius modus orandi ita intelligendus est, vt in considerandis

sin-

ſingulis vocibus alicuius orationis tantum tempus inſumamus, quantum communiter vna reſpiratio durare ſolet. Quod ſi quis pro ſua deuotione amplius morari vellet, poterit quidem, ſed tunc potius ad ſecundum orandi modum pertinebit, quam ad hunc tertium. Iuuat autem hic modus, vt aſſueſcamus facere orationem vocalem cum attẽtione, & deuotione debita, vt ſeruemus illud Apoſtoli, Orabo ſpiritu,
prima Cor.14 orabo & mente. Quare hoc exercitium eſt valde vtile eis, qui obligati ſunt ad horas canonicas, vel ad alias orationes mentales.

13 Quamuis autem hi tres modi orandi hic tradantur, non exiſtimandum eſt excludi alios modos, quos Spiritus ſanctus docere ſolet, & quos viri in ſpiritu exercitati ſecundum experientiam, & ſecundum rationem, & doctrinam ſanam habere ſolẽt, vel quos quiſque ſibi vti-

les

les ad suum profectum ipso vsu deprehenderit. Quod idem etiam de nostris ipsis intelligendum est, accedente tamen semper approbatione, & consensu Superioris, vel Præfecti spiritualis quibus quisque patefacere modum debet, quem in orando tenet, eoque magis si paulum discedat ab ordinario modo. Cęterum tres hi modi non solum alius alijs aptior erit pro personarum varietate, sed etiam persona eadem pro varia dispositione animi, vel corporis aptior erit modo ad vnum, modo ad alium, vt v. g. cum aliquis est fatigatus vel male habet, non erit bene dispositus ad longiorem meditationem, & mentis excursum, & tunc magis iuuabitur secundo, vel tertio modo. Quod intelligendum est nō solum in hac quarta hebdomada, sed reliquo omni tempore.

De Regulis tradendis. Cap. XXXVIII.

1 Regulæ quæ additę sunt in fine exercitiorum, non ideo positæ sunt, vt omnibus proponantur, sed vt quisque eguerit, vel etiã desiderauerit pro sua deuotione.

2 Quare illę quę agunt de distributione eleemosynarum non debebũt dari nisi ijs, qui locupletes sunt, & qui solent, aut possunt eleemosynas facere. Similiter quæ agunt de scrupulis, non est cur dentur ijs, qui nullis scrupulis agitantur.

3 Illæ item quę ad catholicam doctrinam pertinent, quamuis ad omnium pietatem cõfirmandam & fouendam valent, ijs tamen potissimum, qui in locis vel cum personis suspectis versantur, secundo loco omnibus etiam operarijs, & ijs qui verbum Dei tractant, tradẽdæ sunt, quia directe pugnant contra sensa,

& di-

& dicta hæreticorum nostri temporis.

Breuis explicatio nonnullorum, quæ in Directorio de tribus vijs attinguntur. Cap. XXXIX.

1 QVoniam in hoc Directorio, & in Exercitijs tradendis fit mentio viæ purgatiuæ, illuminatiuæ, & vnitiuæ, & quod his respondent ordine suo hæ quattuor hebdomadæ, ideo visum est pro maiori notitia huius rei aliquid addere. Nõ enim hoc ita accipiendum est, vt intelligatur aliquis peracta prima hebdomada perfecte, & plene purgatus, peracta autem secunda & tertia perfecte illuminatus: & denique absoluta etiam quarta peruenisse ad plenam vnionem cum Deo. Hęc enim omnia indigent diuturno tempore, studio, & exercitatione in extirpandis vitijs, in passionibus edomãdis, & in

& in virtutibus acquirendis.

2 Verum hoc indicatur, primam hebdomadam proportione quadam respondere viæ purgatiuę: quoniam in ea nihil aliud agitur, quam vt peccata præterita recogitentur & ponderentur, & concipiatur de eis quā maximus dolor & contritio, & timor æternæ pœnæ, ex quibus fiat, vt animus abstrahatur ab amore omnis rei terrenæ, & fundetur in odio, & detestatione peccati. Quæ omnia pertinent ad purgationē animę.

3 Similiter in secunda, & tertia hebdomada, considerando exemplum Domini Saluatoris tum in vita, tum in passione, & omnes virtutes, quæ in eo tanquam in idea fulserunt, nos quoque discimus, in quo consistat salus, & perfectio hominis, & quę via sit ad ęternam beatitudinem consequendam. Et prętereà, cùm anima purgata fuerit, fit habilis & apta ad recipiendas illustratio-

nes

nes diuinas,& illapſum,& influxum illius interni luminis, ſimulque gignitur in anima vigor quidam eijciens omnem concupiſcentiã, eamque feruentem faciens ad patiendã paupertatem,contemptum, & omnem aſperitatem, & excutiens omnem negligentiam, & diſponens ad exequenda bona opera vigilanter & ſtrenue.

4 Denique in quarta hebdomada primum ob reſurrectionem & Aſcenſionem Domini, in qua ſimul etiam meditari poſſumus futuram noſtram gloriam, quoniam vt ait Paulus, ſi Chriſtus reſurrexit,& nos reſurgemus: deinde vero ex meditatione ad amorem in nobis excitãdum,quę multiplex eſt,& varia puncta ac materias complectitur, efficitur,vt anima vniatur Deo per amorem, qui concipitur meditando bonitatem Dei, & eius beneficia, & quantum noſtra cauſa egerit, atque per-

pertulerit, tum etiam per desideriũ cœlestis gloriæ, per considerationem pręsentię Dei in omni re & in omni loco, gaudendo de eius perfectionibus, & optando placere ei soli, idque propter ipsum solum, & nunc eum laudando, nunc magnificando, nunc admirando eius altitudinem, & alijs similibus, quę vt ante diximus, respondent vię vnitiuę.

5 Hęc igitur est ratio duplex, cur dicatur has quatuor hebdomadas respondere his tribus vijs, primum propter materias, quæ in earũ quaque tractantur, pertinentes ad has vias; & quia in eis faciuntur initia singularũ, quæ deinde oportet prosequi cum tempore, & cum studio, si velimus ad aliquam earum perfectionem peruenire. Deinde etiam quia discitur modus ac methodus, quam deinde seruare debemus in prosequenda vnaquaque harum viarum.

6 Ex his ergo ſequitur, quod etiam ſi quis aliquem guſtum, aut ſpecimen huius vię vnitiuæ in quarta hebdomada habuit, non propterea debet aſſidue in ea hęrere, ſed debet redire ad priores vias, & ſeſe diu & ordinarie continere tum in paſſionum mortificatione, tum in virtutum exercitatione, & in alijs eiuſmodi ſtudijs conſentaneis vtrique viæ: etſi nihil impedit, immo etiam ſæpe euenit vt dum aliquis verſatur in vna via, ſentiat interdum aliquos affectus pertinentes ad aliã viam nec ſunt reijciendi, modo vt dictum eſt, non exerceantur ordinarie ante tempus.

7 Hoc enim negociũ non ex ſpatio temporis, ſed ex menſura profectus pendet. Nam ſi quis temere aſpirare vellet ad illam viam vnitiuam, eſſet magna confuſio, quæ impediret omnino profectum ſpiritualem; & inſuper etiam eſſet res ex-

M poſi-

posita periculis & illusionibus. Faceret enim perinde ac si quis ex infima schola transire vellet ad primã non transeundo per medias: aut si ex infimis gradibus scalarum saltu traijcere vellet ad summos, relictis ijs, qui sunt interiecti. Sic igitur antequam aliquis exerceat se ex professo in via hac, quam diximus, vnitiua, oportet vt bene purgatus sit exercitijs viæ purgatiuæ, & deinde etiam bene profecerit in via illuminatiua. Ex huius enim defectu prouenit, vt multi non ambulantes, sed saltantes in via Domini post multũ tempus, diuersosque labores vacui virtutibus inueniantur, impatiẽtes, & iracundi, & cũ alijs eiusmodi imperfectionibus.

8 Immo hic gradus ad altiorem viam non tam ex electione nostra & voluntate, ac conatu pendet, quã ex directione spiritus sancti, cuius mos est ascensiones istas in anima dispo-

disponere, vt eat de virtute in virtutem: in quo tamen ad certiorem directionem, & ad præcauendos errores, qui contingere possunt, consulendus est pater spiritualis qui animam gubernat, & cum eius consilio in omnibus procedendum.

Quæ commendanda sunt ei, qui absoluit Exercitia. Cap. XL.

1 VT qui ex loco calido ad locũ frigidum egreditur, facile fieri potest, vt cito frigefiat, nisi diligentem curam adhibeat retinendi calorem, ita qui exercitijs peractis redit ad communem vitam, & conuersationem, nihil est facilius, quam vt feruorem, ac lumen conceptum breuissimo tempore perdat, presertim quia quicquid boni acquisiuit, nondum est confirmatum per modũ habitus, sed est tãquam passio quędam, quæ facile remittitur, vel etiã

tota amittitur: Quod cum contingit omnis fructus, & omnis labor exercitiorum euanescit.

2 Quare hoc primum commendandum est ei, qui exercitia absoluit, vt magni ęstimet hoc principiū, & quasi fundamentum vitę bonæ, & spiritualis quod per Dei gratiam iecit in exercitijs, idque à Deo accipiat tamquam beneficium, & quidem maximum, & omnia lumina, omnem cognitionem, quam in exercitijs acquisiuit, credat sibi à Domino Deo donata peculiari quodam amore, & vt talia ea conseruare, & tueri studeat. Præterea timoré concipiat, ne si deinceps non vixerit, vt intellexerit esse viuendum, grauius à Deo puniatur ob ingratitudinem, & quia scienti bonum, & non facienti, maius iudicium est ipsi.

3 Secundo loco intelligat se adhuc nihil aliud fecisse, nisi quod bonum semen in eius anima à Deo semina-

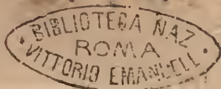
minatum est. Vnde nisi hoc semen foueatur, & excolatur, & ad maturitatem perducatur, vt det fructum in tempore suo, per se quidem aut nihil, aut parum est. Itaque hoc primum cauere debet, ne eiusmodi semen, vel à volucribus, idest à Dæmonibus rapiatur, vel à spinis suffocetur, nempe à cogitationibus, & cupiditatibus terrenis & vitiosis, ideoque non solum peccata, sed etiam earum occasiones euitet, & illa præsertim ad quæ ante exercitia inclinatus fuit, nam contra hęc potissimum se armare debet, quia facillime recidere potest.

4 Tertio hortandus est ad conseruandam, & alendam deuotioné iam conceptam pijs, & spiritualibus exercitationibus, inter quas hęc potissimum cõmendari poterunt. Primo vt conseruet vsũ meditãdi quotidie per dimidiam horam, aut etiã integram, si fieri poterit. Secundo vt

singulis diebus faciat examen conscientię, per quartam horæ partem. Tertio vt octauo quoque die confiteatur, & communicet. Quarto eligat aliquem Cõfessarium stabilem, cumque accipiat vt ducem huius spiritualis itineris, & cum eo tractet omnia, quæ ad suam animam pertinent. Quinto legat sæpe pios libros, & habeat bonorum hominum conuersationem, malorum autem fugiat summopere. Sexto curet proficere quotidie in virtutibus, prę̨sertim in humilitate, patientia, & charitate. Et in summa nitatur ipse quoque ad eam summam perfectionem, quam in suo statu, & iuxta mensuram diuinę gratię acquirere poterit.

5 Hæc autem sunt ferè generalia monita, quę omnibus dari poterunt. Alia sunt deinde quæ iuxta cuiusque profeſsionem, aut statum, aut particularem indigentiam addi

po-

poterunt; immo hęc ipsa augeri, & intendi ex maiori aliquorum deuotione, & progressu spirituali; quod facile aduertet bonus, & prudens Instructor adiutus gratia, & lumine Domini, & Saluatoris nostri Dei, cui sit gloria, & honor in sæcula.

AMEN.

Ego Virgilius Ceparius Rector Collegij Florentini Societatis Iesu legi hoc directorium exercitiorum P. Ignatij, & nihil in eo reperi contra fidem aut bonos mores. Florentiæ die 1. Septembris 1599.

Imprimatur Florentiæ: die 2. Septembris 1599. Alexander Caccia Vicarius Florentinus.

Index Capitum.

Qua-

Capitum.

IN-

Index Rerum.

Primus numerus indicat capita ſecundus paragraphos.

Con-

Confessarius.

Confessio.

Consilia.

Examen

Exercitia.

Expensæ.

Fœminę.

Feruor & fructus.

Fundamentum.

in

quo-

Modus.

Mo-

Nox.

Obseruantia.

Oratio.

Ora-

Rudes.

Scribere.

Scriben-

Statuum

diffe-

Visi-

Visitatio.

Vita Christi Domini.

Vitia.

Vnitiua via.

LAVS DEO.

REGISTRVM.

†ABCDEFGHIKLM NOP.

Omnes ſunt quaterniones, præter, † O, quæ ſunt duerniones.

FLORENTIAE
Apud Philippum Iunctam.
M D I C.
Cum licentia Superiorum.

